

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YURT DIŞINA KAÇIRILAN KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN BELİRLENEREK İADELERİNİN SAĞLANMASI VE MEVCUT KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN KORUNMASI İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU TUTANAK DERGİSİ



1'inci Toplantı

19 Ekim 2017 Perşembe



(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- *Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Yalçın Kurt'un, ülkemizdeki müzecilik faaliyetleri, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı, mevzuatı, taraf oldukları uluslararası sözleşmeler ve yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu*

2.- *Vakıflar Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele ve Teberrükat Müdürü Nazife Yiğit'in, Genel Müdürlüğün kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili görevleri, teberrükat eşyaların kayıtları, takibi ve yurt dışından iadesi yapılan eserler hakkında sunumu*

3.- *Dışişleri Bakanlığı Yurt Dışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürü Büyükelçi Lale Ülker'in, UNESCO'yla yapılan sözleşmeler, yurt dışındaki çatışma ortamlarında terör örgütleri tarafından yağmalanan, kaçırılan eserlerin yakalanması, transit geçişine izin verilmemesi gibi faaliyetler hakkında sunumu*

4.- *Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Şube Müdürü Zübeyde Cihan Özsayiner'in, müzayedelerde eserlerin eski eser envanter fişinin Genel Müdürlüğün sitesinden kontrol edilmesi ve kurumlar arası dayanışma olması gerektiği,hakkında sunumu*

III. - ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.-*Komisyonun çalışma programına, davet edilecek kişilerin tespitine ilişkin görüşmeler*



**YURT DIŞINA KAÇIRILAN KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN BELİRLENEREK
İADELERİNİN SAĞLANMASI VE MEVCUT KÜLTÜR VARLIKLARIMIZIN KORUNMASI
İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ MAKSADIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

**1'inci Toplantı
19 Ekim 2017 Perşembe**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Yurt Dışına Kaçırılan Kültür Varlıklarımızın Belirlenerek İadelerinin Sağlanması ve Mevcut Kültür Varlıklarımızın Korunması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Maksadıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.05'te açıldı.

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Yalçın Kurt tarafından, ülkemizdeki müzecilik faaliyetleri, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı, mevzuatı, taraf oldukları uluslararası sözleşmeler ve yaptıkları çalışmalar,

Vakıflar Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele ve Teberrükat Müdürü Nazife Yiğit tarafından, Genel Müdürlüğün kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili görevleri, teberrükat eşyaların kayıtları, takibi ve yurt dışından iadesi yapılan eserler,

Dışişleri Bakanlığı Yurt Dışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürü Büyükelçi Lale Ülker tarafından, UNESCO'yla yapılan sözleşmeler, yurt dışındaki çatışma ortamlarında terör örgütleri tarafından yağmalanan, kaçırılan eserlerin yakalanması, transit geçişine izin verilmemesi gibi faaliyetler,

Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Şube Müdürü Zübeyde Cihan Özsaymer tarafından, müzayedelerde eserlerin eski eser envanter fişinin Genel Müdürlüğün sitesinden kontrol edilmesi ve kurumlar arası dayanışma olması gerektiği,

Hakkında birer sunum yapıldı.

Komisyonun çalışma programına, davet edilecek kişilerin tespitine ilişkin bir görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 17.01'de toplantıya son verildi.



19 Ekim 2017 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.05

BAŞKAN: Mustafa İSEN (Sakarya)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)

SÖZCÜ: Ayhan GİDER (Çanakkale)

KÂTİP: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (Mardin)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, sayın milletvekilleri, Kültür ve Turizm Bakanlığının, Dışişleri Bakanlığımızın ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün çok değerli bürokratları; bu, Komisyonumuzun çalışma takvimi açısından ilk toplantısı. Hepiniz hoş geldiniz.

Vekil arkadaşlarıma soruyorum, uygun görürseniz şöyle bir gündem takip etmeyi düşünüyoruz: Öncelikle arkadaşlarımızı dinleyelim, arkadaşlarımızdan elde edilecek bilgiler çerçevesi içinde sizlerin onlara yönelteceğiniz sorular olursa o soruları alalım, sonrasında da biz kendi aramızda bir değerlendirme yaparak, bundan sonraki takvimin nasıl işleyeceğine dair de bir eylem planı çıkaralım.

Değerli arkadaşlar, konuşma sırasını da şöyle düşünüyorum: Öncelikle, bu işin bir anlamda sahibi konumunda olan Kültür ve Turizm Bakanlığı bize konuyla ilgili bilgi versin, benzer şekilde Vakıflar Genel Müdürlüğündeki arkadaşlarımız da akabinde -çok fazla değil ama onların da epeyce yurt dışında eseri var- onlar bilgi versinler, sonra da bu işin yurt dışındaki takibiyle görevli Dışişleri Bakanlığımız bize bu konuda yapılan çalışmalar hakkında bilgi versin.

Kültür ve Turizm Bakanlığından bir dönem beraber çalıştığımız arkadaşımız Yalçın Kurt Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü, bugün Bakanlığı temsil ediyor.

Vakıflar Genel Müdürlüğünü Genel Müdür Yardımcısı Ali Hürata ve ekibi temsil ediyorlar.

Dışişleri Bakanlığını da yine, çok değişik platformlarda birlikte görev yaptığımız Büyükelçimiz Lale Ülker Hanım temsil ediyor.

Bu gündemi uygun görüyorsanız Kültür Bakanlığıyla başlıyorum.

Uygun mudur arkadaşlar?

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Uygundur.

BAŞKAN – Yalçın Bey, siz mi, arkadaşlardan birisi sunacak?

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Ben sunacağım efendim.

BAŞKAN – Peki.

Bu sunum yapacak arkadaşlar, mümkün olduğu kadar yirmi dakikayı geçmeyecek bir yaklaşım çerçevesi içinde sunumlarını gerçekleştirsinler, sonra sorular çerçevesi içinde de başka hususları, yeniden, ayrıntılı olarak ifade edebiliriz.

Buyurun, sizi dinliyoruz.

II.- SUNUMLAR

1.- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü Yalçın Kurt'un, ülkemizdeki müzecilik faaliyetleri, Genel Müdürlüğün teşkilat yapısı, mevzuatı, taraf oldukları uluslararası sözleşmeler ve yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri, değerli bürokrat arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kültür varlıkları, tarih öncesi ve tarihî devirlere ait toprak üstü, toprak altı ve su altında bulunan eski kültür ve uygarlıklara ait, insan emeğiyle yaratılmış bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihî devirlerde sosyal yaşama konu olmuş, bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan maddi kalıntılardır.

Kültür varlıkları tüm insanlığın ortak mirası olduğu gibi, toplumların ulusal kimlik ve değerlerinin belirlenmesinde önemli bir etken oluşturur.

Ülkemiz, tarihi ve kültürel değerleri, geçmişi ve bu geçmişin yansıması olan paha biçilmez kültürel mirasıyla dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Bu zenginliğin korunması, Anayasa'mızın 63'üncü maddesine göre: "Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır." ifadesiyle garanti altına alınmıştır.

Ülkemizin sahip olduğu potansiyel kültür varlıklarının korunması ilgili istatistiklere de yansımaktadır.

Türkiye genelinde, 16.098'i arkeolojik sit olmak üzere 17.034 sit alanı bulunmaktadır; kentsel, tarihî sit, arkeolojik, karma sit, doğal sit ve benzeri.

105.083 taşınmaz kültür varlığı olmak üzere, toplam, bugünkü tarih itibarıyla 122.117 taşınmaz kültür varlığı ve sit alanı mevcuttur.

Türkiye'nin bu zenginliği UNESCO Dünya Miras Listesi'ne de yansımış, en son 2017 yılında kabul edilen Afrodisiyas Antik Kenti olmak üzere, ülkemizden 17 varlık bu listeye dâhil edilmiştir.

Bunun yanı sıra, UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'nde ülkemizden 71 adet varlık bulunmaktadır.

2018 yılında da dünyanın en eski kült merkezleri sayılan, on iki bin yıllık geçmişiyle bugün hâlâ tüm dünyayı etkileyen Göbeklitepe'nin Dünya Miras Listesi'ne, kalıcı listeye girmesi için ülkemiz çaba sarf etmektedir.

"Paleolitik" olarak adlandırılan Yontma Taş Devri'nden itibaren iskân gören Anadolu topraklarında, Asur ticaret koloni devletlerinden Hititlere, Hititlerden Lidya ve Friglere, Friglerden Urartulara, Roma ve Bizans'a, Selçuklu ve de Osmanlı İmparatorluğu'na, en son Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar birçok uygarlık bu topraklarda yaşamıştır.

Ülkemizde gerçek anlamdaki ilk müzecilik faaliyetleri, 1846 yılında, Sultan Abdülmecit'in Yalova gezisi sırasında gördüğü Doğu Roma Dönemi yazıtlarının, Fethi Ahmet Paşa tarafından, İstanbul'da saray deposu olarak kullanılan Aya İrini'ye "Eski Eser Koleksiyonu" adıyla toplanmasıyla başlamıştır. Burası, 1869 yılında dönemin Maarif Nazırı Saffet Paşa tarafından Müze-i Hümayun olarak açılmasıyla taçlandırılmıştır.

Eserler, 1875 yılında, Maarif Nazırı Ahmet Cevdet Paşa tarafından Çinili Köşk'e nakledilmiş ve koleksiyon halka açık hâle getirilmiştir.

1881 yılında Müze-i Hümayun Müdürlüğüne Osman Hamdi Bey atanmıştır. Bunun üzerine, arkeolog, ressam ve müzeci Osman Hamdi Bey önderliğinde ve Müze-i Hümayun yani İmparatorluk Müzesi adıyla kurulan Arkeoloji Müzesi 13 Haziran 1891 tarihinde ziyarete açılmıştır ve bugün dünyanın en önemli müzelerinden biridir. Bu müze, dönemin ünlü mimarı Alexandre Vallaury tarafından inşa edilmiştir.

Bugün, ülkemizde 193 adet devlet müzesi, 232 adet özel müze ile 1.577 koleksiyoncu bulunmaktadır. Bununla beraber, devlet müzelerimize bağlı 138 ören yeri ve 125 adet türbe mevcuttur.

Ülkemiz koleksiyonları çok büyük bir zenginlik barındırmaktadır. Yaklaşık 3 milyon 300 bin taşınır kültür varlığı ve 122.117 taşınmaz kültür varlığı ve sit alanı kayıtlarımıza girmiştir. Bu kayıtların dijital ortama aktarılarak, korumacılıkta dünya standartlarının sağlanmasını teminen Genel Müdürlüğümüzce iki önemli proje yürütülmektedir. Bunlar, Müze Ulusal Envanter Sistemi (MUES) ile Tescilli Kültür Varlıkları Taşınmaz Ulusal Envanter Sistemi (TUES) olarak adlandırılmaktadır.

Kültürel mirasımızın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla, Bakanlığımıza bağlı müzelerde yer alan eserlerin ayrıntılı bilgilerinin tutulacağı ulusal nitelikli bir veri bankası olarak tasarlanan projeye, müzelerde bulunan tüm eserlerin envanter verileri ve fotoğrafları sayısal ortama aktarılmaktadır.

Tescilli Kültür Varlıkları Taşınmaz Ulusal Envanter Sistemi'yle, sit alanları ve tescilli yapılar ve kurul kararlarına kolaylıkla ulaşılarak, kurumsal ve bireysel boyutta vakit ve emek tasarrufuyla, iş ve işlemlerin süratli yürütülmesi amaçlanmıştır.

Müzelerimizle birlikte koruma görevi yapan ve üstlenen 36 adet Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, 22 adet Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü, 10 adet Restorasyon ve Konservasyon Bölge Laboratuvar Müdürlüğü bulunmaktadır.

Kültür varlıklarının bilimin, dolayısıyla kamunun hizmetine sunulmasının temeli olan bilimsel kazı ve araştırmalar da Genel Müdürlüğümüzün koruma faaliyetleri arasında önemli bir yere sahiptir.

2016 yılında 112 adet Bakanlar Kurulu kararlı Türk kazısı, 26 adet Bakanlar Kurulu kararlı yabancı kazı, 59 adet müze kazısı, 110 adet Türk ve yabancı yüzey araştırması, 5 adet su altı yüzey araştırması, 192 adet kurtarma kazısı ve 3 adet su altı kazısı olmak üzere toplamda 560 çalışma gerçekleştirilmiştir.

Kültür varlıklarımızın korunmasıyla görevli Genel Müdürlüğümüzün merkez ve taşra birimlerinde toplam 7.459 personel görev yapmaktadır.

Kaçakçılıkla ilgili bölüme geçiyorum efendim. 4848 Sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesine göre taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının korunması için gerekli tedbirleri almak, arkeolojik eserlerin araştırma ve kazılarla ortaya çıkarılmasını ve korunmasını sağlamak, kültür varlıklarının tahribini ve yasa dışı transferini önlemek görevi Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Kaçakçılıkla Mücadele Şube Müdürlüğü, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü bünyesinde Kaçakçılıkla Mücadele Dairesi Başkanlığı altında bir şube müdürü yönetiminde görev yapmaktadır. Çalışmaların daha sağlıklı yürütülmesinin sağlanması açısından kendi içinde yurt içi çalışmalar ve yurt dışı çalışmalar olmak üzere 2 kola ayrılan şube müdürlüğünde yurt içi birimde 4 uzman ve 1 şef, yurt dışı biriminde ise 5 uzman personel görev yapmaktadır. Bunun dışında, şube müdürlüğünde yürütülen araştırma, inceleme, kayıt ve arşivleme ile resmi yazışmalara 1 mütercim ve 1 evrak memuru yardımcı olmaktadır.

Yurt içi konusunda uzmanlaşmış personelin başlıca görevi, önleyici tedbirler yurt içi ilgili kurum ve birimlerle koordinasyonun sağlanması, gelen ihbarların değerlendirilmesi, çalıştaylar, kapasite arttırıcı eğitim planlanması, ulusal mevzuat çalışmalarına katkıda bulunulması olarak sayılabilir. Bu personel, 81 ilde meydana gelen tüm kaçak kazı ve hırsızlık olaylarının takibini yapmak ve bu dosyaları sonuca götürmekten sorumludur. Bunun yanı sıra diğer yönetmelikler kapsamında, define arama izinleri, tescile tabi eser belgeleri gibi uygulamaların denetlemesini de yapmaktadır.

Yurt dışı konularında uzmanlaşmış personel, uluslararası müzayedelerin, yayınların ve benzeri takibi yoluyla yasa dışı yollarla ülkemiz dışına çıkarılmış eserlerin tespiti, tespit edilenler arasında stratejik olarak uygun olarak değerlendirilenlerin iadesinin sağlanması için araştırma ve incelemelerde bulunarak dosya hazırlanması, yapılan inceleme sonucunda dosyanın çıkarı açısından izlenecek yolun tespit edilerek makama arz edilmesi, eserlerin iadesi için müzakerelerde bulunulması, uluslararası örgütlerde -UNESCO, INTERPOL, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi gibi- ülkemizin görünürlüğünün artmasını sağlamak, bu örgütler tarafından yapılan toplantılarda ülkemiz tarafından sağlanacak katkının planlanarak pozisyonunun belirlenmesinden, ayrıca uluslararası mevzuatın yürütülmesinden sorumludur.

Ulusal Mevzuat: 2863 sayılı Kanun öncesi Türkiye, kültür varlıklarının korunması konusunda dünyadaki en eski hafızaya sahip ülkelerden biridir. Osmanlı Devleti döneminde yürürlüğe giren 1869, 1884 ve 1906 tarihli Asar-ı Atika Nizamnameleridir. Bu nizamnamelerle kültür varlıkları devlet malı ilan edilmiş, bunların korunması için çeşitli hukuki ve idari düzenlemeler yapılmıştır. 1884’de Asar-ı Atika Nizamnamesi, Osmanlı topraklarında mevcut ve bundan böyle toprak veya su altında meydana çıkarılacak her nevi eski eseri devlet malı ilan etmiş, madde 3; bunların ihracını yasaklamıştır, madde 8. 1906 Nizamnamesi’yle de tüm vatandaşlara bulunan veya varlığı bilinen eski eserlerle ilgili ihbar yükümlülüğü getirilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi’nde ise 1973 yılında yürürlüğe giren 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile Asar-ı Atika Nizamnamelerinin fikrî bütünlüğü korunmuş, 1983 yılında yürürlüğe giren Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve bu kanun hükümlerine dayanılarak çıkartılan alt mevzuatla Türkiye’nin yüz elli yıla yakın süredir yürürlükte olan kültür varlıklarını koruma politikasının son vücut bulmuş hâli meydana getirilmiştir.

Dünyanın eski ve büyük müzelerinde Türkiye kökenli kültür varlıkları ve hatta anıtsal yapılar bulunmaktadır. Bunların bir kısmı Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde sağlanan imtiyaz veya izinler doğrultusunda gerçekleştirilen kazılar neticesinde ülke dışına çıkarılmışsalar da gerek 19’uncu yüzyılda gerekse sonrasında gerçekleşen yasa dışı faaliyetler neticesinde ülkemizden koparılan çok sayıda kültür varlığı bulunmaktadır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 5’inci maddesi kültür varlıkları devlet malı niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Aynı kanunun 4’üncü maddesiyle de bu varlıkları bulanlara malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenlere veya yeni haberdar olan malik ve ziyetlere, bunu en geç üç gün içinde en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirme mecburiyeti getirilmiştir. Buna ek olarak, yurt içinde korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının anılan kanunun 32’nci maddesiyle yurt dışına çıkarılması yasaklanmıştır. Bununla beraber, 2863 sayılı Yasa’nın 35’inci maddesine göre, bu kanun hükümlerine tabi taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı sadece Kültür ve Turizm Bakanlığına verilmiş olup isteyen vatandaşlara söz konusu kanunun 50’inci maddesiyle korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olarak belirtilen yerler ile tespit ve tescil edilen sit alanları ve mezarlıklar dışında define arama ruhsatnamesi verilebilmektedir. Bu kapsamda, kültür ve tabiat varlıklarının yetkili mercilere haber verilmeksizin izinsiz olarak bulundurulması, kültür varlığı bulmak amacıyla izinsiz kazı veya sondaj yapılması ya da izinsiz olarak define araştırılması ve anılan kanun kapsamındaki kültür ve tabiat varlıklarının yurt dışına çıkarılması söz konusu kanuna muhalefet teşkil etmekte olup 67, 68 ve 74’üncü maddeleri gereğince cezai işlem uygulanmaktadır.

UNESCO 1970 Kültür Varlıklarının Yasa Dışı İthal İhraç ve Mülkiyet Transferlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirlere İlişkin Sözleşme: Türkiye, bugün 132 ülkenin taraf olduğu Kültür Varlıklarının Yasa Dışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesine İlişkin 1970 tarihli UNESCO Sözleşmesi'ne 1981 yılında taraf olmuştur. Yasa dışı yollarla yurt dışına çıkarılan eserlerin ait olduğu ülkeye iadesi ve uluslararası alanda yasa dışı trafiğinin önlenmesinde ülkemiz gibi tüm kaynak ülkeler açısından en temel uluslararası mevzuat niteliğindedir. UNESCO 1970 Sözleşmesi kültür varlıklarının yasa dışı ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin önlenmesi için ulusal seviyede alınacak önleyici tedbirler, yasa dışı ihraç edilmiş kültür varlıklarının iadesi, ithal, ihraç, kısıtlama ve kontrolleri olmak üzere 3 sacayağı üzerine oturmaktadır.

Yurt dışında bulunan bazı eserlerimiz: Anadolu'daki kültürel miras alanlarının tahribatı hiçbir zaman tamamen engellenebilmiş değildir. Hemen hemen her dönemde kültür varlığı ticareti ve toplayıcılığı yapanların yönlendirmesiyle gerçekleşen kaçak kazıların İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyada meydana gelen ekonomik gelişmelerin de bir sonucu olarak çoğaldığını söylemek mümkündür. Bugün dahi ülkemizde arz talep dinamiğinin bir sonucu olarak kültürel miras alanları yasa dışı kazılarla tahrip edilebilmektedir. Yasa dışı kazılar neticesinde bulunarak yurt dışına çıkarılan kültür varlıklarının ülkemize iadesi, yasa dışı kazıların ve yasa dışı ihracın belgelenememesi nedeniyle çok güçtür ancak imkânsız değildir. Yasa dışı yollarla yurt dışına çıkarılan ve hâlen Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, İtalya, Fransa, Danimarka, Bulgaristan, İsviçre, İskoçya ve İngiltere'nin de aralarında bulunduğu 17 ülkede bulunan kültür varlıklarımızın iade çalışmaları gerek hukuki gerekse diplomatik yollarla sürdürülmektedir. Hâlihazırda sürekli takibi yapılan ve müzakere süreci açık olan 55 dosya bulunmaktadır. Bunlardan en çok öne çıkanlardan birkaçını arz ediyorum: Berlin'de bulunan Pergamon Müzesi'ndeki İhtiyar Balıkçı Heykeli'nin baş kısmı, Konya Akşehir Hacı İbrahim Veli Sandukası, İskoçya'da ele geçen ve Hekatomnos mezarından çıkarıldığı tahmin edilen Altın Taç, Christie's Müzayede Evi'nde satışa sunulmuş olan Kiliya İdolü, yine Zeugma'dan kaçırılan Amerika Birleşik Devletleri'nde Bowling Green Devlet Üniversitesinde bulunan mozaikler. Bunların yanı sıra, yayın taramaları ve müzayede kontrolleri sırasında karşılaşılan başka birçok eserin tespiti yapılmış ve çalışmalar sürmektedir. Bunların müzakere süreçleri başladıkça yukarıda ifade edilen listeye eklenmektedir.

Yurt dışından iadesi sağlanan eserler: Bugüne kadar Türkiye Cumhuriyeti devletinin Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonu ile kültür varlıklarının yasa dışı transferinin önlenmesine yönelik faaliyetler ve yurt dışındaki ülkemiz kökenli kültür varlıklarının iadesinde sağlanan başarılı sonuçlar memnuniyet vericidir. Son on beş yılda 4.314 adet kültür varlığının ülkemize iade edildiğini belirtmek istiyorum. Bu eserler arasında 2011 yılında Almanya'dan iadesi sağlanan Boğazköy Sfenksi, Amerika Birleşik Devletleri'nden iadesi sağlanan Herakles Heykeli Antalya Müzesi'nde, İngiltere'den iadesi sağlanan Bursa Sinan Paşa Camisi'ne ait Çini Pano, Amerika Birleşik Devletleri'nden iadesi sağlanan Mezar ve Adak Stelleri, yine 2017 yılında İngiltere'den iadesi sağlanan Yortan Kabı ve İsviçre'den iadesi sağlanan Herakles Lahdi bulunmaktadır. Kamuoyunda da hepimizin bildiği gibi, Antalya'da Perge Örenyeri kökenli Herakles Lahdi 2010 yılında İsviçre'nin Cenevre Gümrük Kapısı'nda ele geçirilmiş ve uzun yıllar süren hukuki mücadelenin ardından 14 Eylül 2017 tarihinde ülkemize iadesi sağlanmıştır. Antalya Müzesi'nde sergilenmeye başlanan Herakles Lahdi'nin Türkiye'ye iadesi son yıllarda ülkemiz tarafından kazanılan en önemli hukuki başarılarından biridir.

Komisyonumuzdan taleplerimiz: Kültür varlığı kaçakçılığıyla mücadele 3 ana sütun üzerine oturmaktadır. Kültür varlığı kaçakçılığın önlenmesi, yasa dışı olarak yurt dışına çıkarılmış eserlerin iadesi, uluslararası yardımlaşma. Bunlar arasında en görünür olan eser iadeleri olsa da bu mücadelenin en önemli ayağı önleme çalışmalarıdır. Zira bir kültür varlığı, kaçak kazılar sonucunda yerinden

edildiğinde, bilimsel bağlamından da koparılmakta olup dolayısıyla da bilimsel önemini büyük oranda kaybetmektedir. Bu sebeple kaçak kazıların önlenmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bir eser bir kez yurt dışına çıkınca iade süreci uzun zaman almakta, mülkiyet hukuku gereği karşı tarafın rızasını gerektirmekte veya pahalı hukuki süreçlere yol açabilmektedir. Bu sebeple kültür varlıklarımızın ülkeyi terk etmeden yakalanmaları bir diğer önemli tedbir olacaktır. Örneğin İtalya'ya bakıldığında 1969 yılında kurulmuş olan Kültür Polisi uygulamalarının olduğu görülmektedir. Bu polis birimi ülke genelinde merkezleri olan ve tek görevi kültür varlıklarının korunması, kaçak kazıların ve yasa dışı kültür varlığı trafiğinin önlenmesinden ibarettir. Bu bağlamda, ülkemizde kurulacak hem jandarma hem polis bölgelerinden sorumlu özel yetkili bir kolluk biriminin bu koruma faaliyetlerine, böylelikle de suçun önlenmesine fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığımızca yapılan ve kültür varlıklarının yakalanmasına yönelik başarılı operasyonların artırılarak sürdürülmesinin caydırıcılık açısından etkin olacağı öngörülmektedir. Ayrıca, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının çok olumlu katkıları, her kademedeki bizimle ortak çalışmaları, bu işin son derece önemli bir boyutu ve başarının ana nedenlerinden biridir.

Farkındalık çalışmalarına katkı sağlaması açısından Sayın Cumhurbaşkanımızın, Başbakanımızın, bakanlarımızın, sayın milletvekillerimizin, valiler, belediye başkanları, muhtarlar ve her türlü kamu personeli başta olmak üzere, tüm üst düzey siyasi ve bürokratin katılım sağladıkları ve kültürle ilişkili etkinliklerde kültür varlıklarının korunmasının önemi, bu varlıkların hangi inanç ve medeniyete ait olursa olsun hepimizin ortak mirası olduğu fikrinin vurgulanmasının büyük bir etki yaratacağı mütalaa edilmektedir. İade süreci sürmekte olan eserlerden Bakanlığımız tarafından önerilecek bir dosyanın veya dosyaların Komisyon tarafından basın veya başka halkla ilişkiler yöntemleriyle görünürlüğünün artırılması ve yapılan müzakerelere Bakanlığımız koordinasyonunun da dâhil olunmasının büyük fayda sağlayabileceği aklı gelmektedir.

Basın mensuplarının kültür varlıklarının korunmasına yönelik olarak farkındalıklarının artırılması, yapılan haberlerde kaçak kazıları özendirici ifade ve yaklaşık maliyet hesaplarından kaçınılmasının önleyici tedbirlere destek olacağı düşünülmektedir.

Parlamentolar arası dostluk grupları, benzeri iş birliği ve toplantı olanaklarına Komisyon tarafından katılım sağlanması hâlinde kültür varlığı kaçakçılığının önlenmesine yönelik olarak diğer ülkelerle ikili iş birliği olanaklarının artırılması, konunun gündemde kalarak görünürlüğünün artmasına fayda sağlayacaktır.

Bilindiği üzere, Suriye ve Irak'ta devam eden kültürel miras yağmasıyla ilgili olarak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından alınan bağlayıcı kararlara ülkemiz sıkı şekilde riayet etmekte, hem köken hem de komşu ülke olmanın sorumluluğuyla hareket ederek gerekli tedbirleri almaktadır. Ülkemizde yakalanan anılan ülkeler kökenli eserler ayrı ayrı fotoğraflandırılarak kayıt altına alınmakta ve tüm müzelerimiz Genel Müdürlüğümüze konuyla ilgili bilgi vermektedir. Bu eserlerin diplomatik durum el verdiğinde anılan ülkelere iadesi sağlanacaktır. Tüm bu çaba ve iyi niyetimize karşı, uluslararası basında Türkiye'nin Suriye kökenli eserler için en büyük pazar hâline geldiği görüntüsü verilmektedir. Bu sebeple, Komisyon tarafından katılım sağlanacak aktivite ve katkı sağlanacak yayınlarda ülkemizin bu alanlardaki emek ve duyarlılığının vurgulanmasının uğranılan haksızlığı giderebileceği umulmaktadır.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; maruzatım bu kadar, arz ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Yalçın Bey.

Ben, Vakıflardaki arkadaşlar mümkünse burada söylenenleri tekrar etmeyecek düzeyde sunumlarını yaparlarsa memnun olacağımızı ifade etmek istiyorum.

Buyurun.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜR YARDIMCISI ALİ HÜRATA – Vakıflar adına Kaçakçılıkla Mücadele ve Teberrükât Müdürlüğümüz Nazife Hanım sunum yapacaklar, arz ediyorum efendim.

2.- Vakıflar Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele ve Teberrükât Müdürlüğü Nazife Yiğit'in, Genel Müdürlüğün kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili görevleri, teberrükât eşyalarının kayıtları, takibi ve yurt dışından iadesi yapılan eserler hakkında sunumu

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRÜKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim, saygıdeğer bürokrat arkadaşlarım; Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğünde otuz beş yıldır sanat tarihçisi olarak çalışmaktayım ve yirmi yıldır da Kaçakçılıkla Mücadele biriminin kurucu Müdürüyüm. Ata yadigarı eserlerimizin de kaçakçılığı söz konusu tabii ki.

Buradan ben size küçük bir sunum arz etmek istiyorum.

Osmanlı coğrafyasının her köşesinde medeniyet izleri bırakan atalarımız, hanlar, hamamlar, aşevleri, köprüler, su yolları, çeşmeler, kütüphaneler, hastaneler, okullar, dinî yapılar gibi kamu yapılarını inşa ederek hiçbir karşılık beklemeden ihtiyacı olanların hizmetine sunmuşlardır. Aslında Osmanlı'da, hepimizin de malumlarıdır, vakıf sistemi devletin neredeyse yapacağı işlerin her bir şeyini üstlenmiş durumdadır altyapı açısından da üstyapı açısından da.

Günümüzde Vakıflar Genel Müdürlüğü, yönettiği vakıflara ait gayrimenkullerin kira gelirleri ile vakfiyelerde yer alan hayır şartlarını ve diğer vakıf hizmetlerini yürütmektedir. Genel Müdürlüğün en önemli görevlerinden biri de ata yadigarı vakıf abidelerimizi içlerindeki değerli taşınır kültür varlıklarıyla birlikte korumak ve restore ederek gelecek nesillere ulaştırmaktır. Genel Müdürlüğümüzün sorumluluğunda bulunan taşınır kültür varlıkları üç kategoride değerlendirilmektedir, bunlar: Arşiv ve kütüphanelerde bulunan tarihî belgeler ve el yazma kitaplar, cami ve mescitlerin içlerinde bulunan çeşitli zamanlarda bağışlanmış her türlü eşya, vakıf abidelerin her türlü taşınabilir parçasıdır.

Teberrükât eşyaları, cami ve mescitlerin içerisinde bulunan bağışlanmış eşyalardır. Uzun yıllar içinde bu eşyalar eski eser özelliği alarak kültür tarihimizde önemli bir yer oluştururlar. Bu eşyalar şunlardır: Yazma veya basma Kur'an-ı Kerim, cüz ve kitap, Sakalı Şerif, Kâbe örtüsü, halı, kilim ve diğer sergi malzemesi, minber ve kürsü örtüsü, şal, kapı perdesi, şamdan ve şamdan mumu, avize, kandil ve kandillik, askı takımı, rahle, kürsü, minber, kapı ve pencere kanatları, merdiven, cüz ve Sakalı Şerif mahfazası, sehpa, yazma veya basma her türlü levha, çerçeve, her türlü saat, gülabdan, buhurdan ve benzeri madenî ve cam eşya, kasa, telefon, telsiz, mikrofon, hoparlör ve teşkilatı, elektrik süpürgesi, halı temizleme makinesi ve benzeri aletler, sair taşınabilir eşya.

Ben bunlardan görüntüler arz etmek istiyorum yani örnekler vermek istiyorum. Kur'an-ı Kerim, Londra Sam Fogg müzayede evinden geri alınan Nevşehir Cami-i Kebir Kurşunlu Camisi'ne ait 2 adet Kâbe örtüsü -Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde- Kur'an-ı Kerim cüzü, kitap (Muhammediye) -ki ilk orijinal nüshasıdır- Vakfiye, halı -bu halıyı da Washington'dan geri almıştk- Sakalı Şerif, Kâbe örtüsü, yine bir halı, kilim, ferman, mangal, vitray, pencere vitrayı, gülabdan yani gül suyu şişesi, şamdan, avize, taban göbeği, rahle, kürsü, minber, kapı ve pencere kanatları, tekke sancağı, cüz, Kur'an-ı Kerim ve Sakalı Şerif mahfazası, sehpa ve şekerlik, levha, hat levha, saat, çeşme, buhurdan, çini, sanduka, kapı kilidi, kitabe, mihrap -bu mihrap da çalındı, mihrap olarak çalındı, İsviçre'de ele geçirildi, Elâzığ Arap Baba Mescidi- minber kapısı, ahşap mahfel panoları ve sütunlar, camilerdeki balkon korkulukları, merdiven. Birer örnek gösterdim yalnızca.

Cami ve mescitler, vakıf yoluyla tesis edilmiş olsa da Diyanet İşleri Başkanlığının idaresindedir. Camilerin Bakım Onarım Temizlik ve Çevre Tanzimi Yönetmeliği ve Diyanet İşleri Başkanlığınca İdare Olunan Cami ve Mescitlerdeki Teberrükât Eşyası Hakkında Yönetmelik gereğince camilerin güvenliğinden Diyanet İşleri Başkanlığı sorumludur.

Teberrükât eşyaları sonu sıfır ve beşle biten yıllarda, beş yılda bir Diyanet İşleri Başkanlığı personeli ve Genel Müdürlüğümüz müze araştırmacılarının oluşturduğu komisyonlar tarafından sayılıp gözden geçirilmektedir. Ayrıca, Genel Müdürlüğümüz tarafından vakıflar bölge müdürlüklerine gönderilen bir genelgeyle her bölgede, her ay üç caminin sondajlama usulüyle gözden geçirilip içlerindeki eski eser nitelikli teberrükât eşyasının yerlerinde olup olmadığının kontrol edilmesi sağlanmaktadır.

Teberrükât eşyalarından başka cami ve mescitler, medreseler, mektepler, ticaret hanları, kervansaraylar, hamamlar, tekkeler, türbeler -bütün yapıları tek tek saymayayım- çeşme alınlıkları, kurnalar, mermer, metal ve ağaç kabartmalar, kitabeler yani mütemmim cüzleri yani tamamlayıcı parçaları vardır, o yerlerinde bunlar.

Camilerde yüzyıllardır kullanılan ve eski eser niteliği kazanan teberrükât eşyaları ile vakıf abidelerin onarımları sırasında açığa çıkan ve yerine monte edilemeyen eserler Genel Müdürlüğümüz tarafından çeşitli illerimizde açılan vakıf müzelerinde sergilenmektedir. Ancak camilerdeki avizeler, büyük boyutlu levhalar ve saatler gibi eserler kullanılmakta olduğundan ve nakledilmeleri halkın tepkisini çekeceğinden camilerde bırakılmıştır.

Takdir edileceği gibi bu eserlerin korunması, yalnızca Diyanet İşleri Başkanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğünce başa çıkılabilecek bir iş değildir. İçişleri Bakanlığı, Emniyet ve Jandarma teşkilatları başta olmak üzere camilerin temizlik, bakım, tanzim ve güvenliğinden sorumlu Diyanet İşleri Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, gümrüklerden sorumlu müsteşarlıklar, yurt dışı takiplerde etkin görevi olan Dışişleri Bakanlığı, adli takipler hususunda Adalet Bakanlığı, bilirkişilik hizmetleri veren bilim insanlarımız, müzayedelerden eserlerimizi satın alarak Genel Müdürlüğümüze bağışlayan iş adamlarımız, çalıntı eserler kendilerine geldiğinde Genel Müdürlüğümüze ihbar ederek eserin geri dönmelerini sağlayan müzayedeevi yöneticileri, internette, yayınlarda veya bazı antikacılarda rastladıkları çalıntı eserleri Genel Müdürlüğümüze ihbar eden dürüst vatandaşların ve medyanın da taşınır vakıf kültür varlıklarının korunmasında büyük payları vardır.

Vakıf kökenli cami ve mescitlerimizde bulunan teberrükât eşyasından eski eser niteliğinde olanların tamamı Diyanet İşleri Başkanlığınca Yönetilen Cami ve Mescitlerdeki Teberrükât Eşyası Hakkında Yönetmelik kapsamında illerde teberrükât komisyonları tarafından envanterlenmiştir. Her bir eşyaya fotoğraflı envanter fişi hazırlanmıştır. Fişler dört nüsha hâlinde çoğaltılmış, bir sureti camide, bir sureti müftülükte, bir sureti vakıflar bölge müdürlüğünde ve bir sureti de Vakıflar Genel Müdürlüğünde olacak şekilde muhafaza edilmeleri sağlanmıştır.

Son on yılda camilerin içinde bulunan teberrükât eşyasının büyük ölçüde envanterlenmesi, çalıntılarından derhâl duyurulması hırsızlıkları azaltmıştır. Ancak açık alanlardaki eserlerin her biri henüz envanterlenemediği için -mezar taşları da var bunların içinde- korunmaları zayıf olduğu için bu eserlerin hırsızlığı, diğer adı hırsızlıklarda olduğu gibi devam etmektedir.

Açık alanlarda bulunan çini, alem, mezar taşları, çeşmeler, kitabeler gibi eserlerin de envanterlenmesi gerekli olduğu için bu çalışma video kaydı şeklinde İstanbul'dan başlatılmıştır.

Çalınan eserlerin duyurularının yapılması ve takipleri amacıyla Vakıflar Genel Müdürlüğünde 2002 tarihinde Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı bünyesinde bir Kaçakçılıkla Mücadele Bürosu oluşturulmuştur. Duyurular ve takipler daha önce Kültür ve Turizm Bakanlığı aracılığıyla yapılmaktayken

doğrudan Genel Müdürlük tarafından yapılmaya başlanmıştır. Eski eser nitelikli teberrükât eşyalarının envanter fişlerinin birer sureti camilerde, müftülüklerde, bölge müdürlüklerinde ve Genel Müdürlükte bulunduğundan, mahallinde çalınan bir eser, aynı gün haber verildiğinde bir iki saat içerisinde gümrük kapılarına, Emniyet birimlerine, INTERPOL'e internet ortamında duyurulmakta ve bilgileri içeren CD'ler gönderilmektedir. İlgili kurumların hepsi e-devlet sistemine geçtiğinde duyuru süreci daha da kısalmaktadır.

Duyurular Emniyet ve istihbarat birimleri, gümrükler, Sahil Güvenlik, INTERPOL, müzeler, yurt dışı temsilciliklerimiz, valilikler, ilgili medya gibi yerlere yapılmaktadır. Normal posta yazışmasının yanı sıra e-postayla da duyurulmakta, ayrıca Genel Müdürlüğümüzün "www.vgm.gov.tr" internet sitesinde envanter fişleriyle birlikte yayınlanmaktadır.

Çalınan veya bulunan eserler olduğunda haberleşmek üzere Genel Müdürlüğümüzdeki Kaçakçılıkla Mücadele Bürosuna ait telefon numaraları aşağıda verilmiştir.

Kaçakçılıkla Mücadele Bürosu tarafından yurt içi ve yurt dışındaki müzayedeler internet üzerinden sürekli takip edilmektedir. Satışa çıkarılmış bir eser tespit edildiğinde, duyurusu yapılmış ve aratırılan bir eserse derhâl müdahale edilmekte ve INTERPOL aracılığıyla esere el konulmaktadır. Tespit edilen eser, INTERPOL veri tabanında olmayan çok eski tarihlerde yurt dışına çıkarılmış veya kayıp olduğu yeni anlaşılmış bir eserse ilgili ülkenin büyükelçiliği aracılığıyla diplomatik yolla veya hukuki yolla geri alınmaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü, yurtdışından geri getirilmiş ve bu işlemlerde hiç yurtdışı avukatlık ücreti ödememiştir. Dışişleri Bakanlığı ve yurtdışı temsilciliklerimiz, Adalet Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, INTERPOL Daire Başkanlığı bu konulara gerekli hassasiyeti göstermektedir. İçişleri Bakanlığı asayiş ve istihbarat birimleri ile Jandarma teşkilatı da yurt içi istihbarat ve operasyon konularında gerekli hassasiyeti göstermektedir.

Yurt dışında şimdiye kadar yalnızca bir olayda avukat tutup mahkemeye gitme olayı yaşanmıştır. Bu eseri de geri alamadık. Bu olayda da avukatlık ücreti, eserin müzayededeki satış ücretini geçmemiştir. Eyüp Sultan Camisi'ne ait 1 adet çini karo Paris'te bir müzayede şirketinde satış sırasında tespit edilmiş ve Genel Müdürlüğümüzün müdahalesiyle satış durdurularak çiniye tedbir konulmuştur. 1920 yılında -tam kritik yılda yani- Eyüp Sultan Camisi'nden çalındığı tespit edilen çini hakkında gerekli belgeler derhâl gönderilmesine rağmen, çiniyi elinde bulunduran şahıs iadeye yanaşmayınca Büyükelçiliğimizin girişimiyle Paris'te bir dava açılmıştır. Dava, çalınan çininin Türkiye Cumhuriyeti kurulmadan önce yurt dışına çıkarılmış olması, Eyüp Sultan çinilerinin anılan cami için özellikle yapılmamış olması ve Türkiye dışındaki başka ülkelerde de aynı çinilerin örneklerinin bulunması nedeniyle ilk aşamada kaybedilmiştir. Ancak Genel Müdürlüğümüzce bir üst mahkemeye gidilmesi için karar alınmıştır. Çünkü bir çini karo için en üst hukuk yollarına başvurmak yıldırma politikası olarak değerlendirilmektedir, Türkiye'nin eski eserlerine ne kadar değer verdiğini vurgulamaktır.

Genel Müdürlüğümüzce müzayedelerin sıkı takip edilmesi, çalıntı eser satışlarında müzayede firmalarının INTERPOL'le başlarının derde girmesi, hatta eserleri müzayedeye koyan müşterilerinin mahkemelik olması kendileri hakkında olumsuz imaj bıraktığından müzayedelerde Türkiye'den gitmiş çalıntı eser satmama kararı alınmıştır. Son yıllarda, müzayedeye satılması için eser koyacak olanlardan eserin INTERPOL tarafından aranmadığına dair güvence istenilmektedir. Hatta bir eserimiz bu vesileyle yeniden kazanılmıştır. Londra'da elindeki eserin INTERPOL veri tabanında olup olmadığını kontrol etmek isteyen bir şahıs, eserin İstanbul Cezeri Kasım Paşa Camisi'ne ait bir pano olduğunu ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından aratırıldığını öğrenmiş ve hırsızlık malını üzerinde bulundurma suçundan tutuklanarak eseri iade etmek zorunda kalmıştır. Bu eser Londra'dan geri getirilen diğer eserlerle birlikte Genel Müdürlüğümüze 2008 yılında teslim edilmiştir.

Uluslararası müzayedelerde Türkiye'ye ait çalıntı eser satılmaması demek Türkiye'de hırsızlık olaylarının bitmesi demektir. İşte Genel Müdürlüğümüzün kaçakçılıkla mücadeledeki en büyük başarısı bu olmuştur. Paris'te açılan Eyüp Sultan çinisiyle ilgili mahkemeyi de sonuna kadar götürme kararı bunun için alınmıştır. Yıldırma politikası sonuç vermiştir.

Yurt içinden yüzlerce eser, çalındıklarında duyuruldukları için ya terk edilmiş bir vaziyette ele geçirilmiş ya da vatandaş ihbarı sonucunda Jandarma teşkilatımız ve Emniyet mensuplarımız tarafından henüz yurt dışına kaçırılmadan yurt içinde yakalanmış ve Genel Müdürlüğümüze iade edilmiştir.

Yurt dışında ele geçirilip ülkemize getirilen eserler, 11 tane:

Afyonkarahisar Akharım beldesi Ulu Camisi'ne ait bir şamdan Londra'da Genel Müdürlüğümüz tarafından tespit edilmiş, çalındığına dair belge bulunmadığı için geri alınamamışken, Vuslat Doğan Sabancı tarafından satın alınarak Genel Müdürlüğümüze bağlı yoluyla teslim edilmiştir.

Bursa Yenişehir Sinan Paşa Camisi'nden çalınan çini Londra'daki müzayede şirketinde tespit edilerek geri alınmıştır.

Nevşehir Kurşunlu Camisi'nden çalınan bu Kâbe örtüsü İngiltere'de elinde bulunduran tarafından bizim Topkapı Sarayı Müzesi Müdürüne mail gönderilip "Bu nasıl bir parça?" dediğinde "Bu Vakıflar tarafından aranan bir parça." deyip el koyduk ve daha önce hırsızlık duyurusu yapıldığı için geri alabildik.

Elâzığ Harput Arap Baba Mescidi mihrabının 1998 yılında çalınan tüm çinileri, bu mihraptaki tüm mozaik çiniler, Selçuklu çinileri -123 kilogramdı- İsviçre'de ele geçti, Cenevre Havaalanı'nda ele geçirildi. Genel Müdürlüğümüz tarafından arattırılmakta olan çiniler –tespit edildi bizim arattığımız-kargoyla İsviçre'ye gönderilmişken ihbar olmuş. Sonra biz bunu geri aldık mahkemelerle bir şekilde.

Genel Müdürlük eski hizmet binasının alt katındaki halı, kilim deposundan 1994 yılında çalınan tarihî bir halı Washington'da The Textile Museum'da tespit edildi ve Washington savcılığınca girişimlerimiz sonunda geri gönderildi.

İstanbul Fatih Kâtip Muslihiddin Camisi'nden çalınan Abdülmecid Han'ın yaptığı levha da Sayın Rahmi Koç'a bir şekilde satılmış. Tabii o da bilmediği için çalıntı olduğunu hemen, derhâl getirip eliyle bize teslim etti.

İstanbul Valide Atik Camisi'nden çalınan 24 adet çiniden meydana gelen çini pano, Şam pazarından satın alan bir büyükelçi, bir diplomat tarafından arattığımızı öğrendiğinde, INTERPOL veri tabanında olduğunu öğrendiğinde derhâl teslim edildi.

Amasya Mehmet Paşa Camisi'nden çalınan şu minberin kapıları, taş, mermer oyma kapılar çalınmıştı. O da Londra'da müzayede de satılmak üzereyken tespit edilmiş. Satış durduruldu ve Londra Büyükelçiliğinden gidip aldık. Scotland Yard'ın da çok yardımı oldu. İade konusunda çok tıkanmalar yaşamıyoruz eğer duyurduysak.

Eminönü'nde bulunan Cezeri Kasım Paşa Camisi'nden 2006 yılında çalınan Kâbe tasvirli bir adet çini pano Londra'da yine eseri elinde bulunduran, müzayedeye götürmeden önce "INTERPOL veri tabanında acaba bu arattırılan bir eser midir?" diye soran bir şahıs tarafından geri verildi mecburen.

Bu 2 adet pano, yine çalınarak 2003 tarihinde iki parti hâlinde, bir de 2004 yılında çalınarak büyük bir olay olmuştu. Biz hemen duyurduk bütün çinileri karakola. İki parti hâlinde İstanbul'da çuvallar içinde terk edilmiş bulundu. Londra'ya gitmiş parçaları da Londra'dan 2008 yılında müzayedelerde tespit edilerek geri alındı.

BAŞKAN – Biraz hızlandırılabilir bunları, sadece eserleri gösterelim.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRUKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Bir de istatistiğimiz var. 2002 yılında 53 adete düşmüş çalınma sayısı; ondan önce, kaçakçılıkla Mücadeleyi kurmadan önce 380’di. Yıllara göre, bakın, 2016’da 2’ye düşmüş bir yılda camiden çalınma olayı.

BAŞKAN – En azından güzel bir rakam.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRUKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Çok güzel bir rakam yani engellemiş olduk bir şekilde piyasaların artık Türkiye’den gelen eserlere talep göstermemesi nedeniyle.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) - Bunlar sizin tespit edebildiğiniz değil mi?

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRUKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Ben ikinci sunumumu, sanırım vakit yok, artık... “Biz nasıl çalışıyoruz?”u anlatacaktım.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – 2002 tarihini neye göre aldınız siz?

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRUKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – 2002’de Kaçakçılıkla Mücadele birimini biz Vakıflar Genel Müdürlüğünde kurduk. Ondan önce hiçbir kayıt yapılmıyordu efendim. Yani çalınanlar gazete haberi olarak kalıyordu.

BAŞKAN – İkinci bölümü de biraz süratle özetleyerek...

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRUKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Tamam efendim, gerek yok, ikinci bölümde “Nasıl çalışıyoruz?” gerekirse sorulduğunda cevap veririz.

BAŞKAN – Tamam, peki, arkadaşlar soru sorarlarsa cevap verirsiniz.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRUKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Teşekkür ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Lale Hanım, yurt dışında karşılaştığınız tabloyu siz...

3.- Dışişleri Bakanlığı Yurt Dışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürü Büyükelçi Lale Ülker’in, UNESCO’yla yapılan sözleşmeler; yurt dışındaki çatışma ortamlarında terör örgütleri tarafından yağmalanan, kaçırılan eserlerin yakalanması, transit geçişine izin verilmemesi gibi faaliyetler hakkında sunumu

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI YURT DIŞI TANITIM VE KÜLTÜREL İŞLER GENEL MÜDÜRÜ LALE ÜLKER – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim, değerli bürokrat arkadaşlarım; Komisyonumuzu saygıyla selamlıyorum.

Her zaman son konuşmacı olunca... “Tekrara da gerek yok.” dediniz Sayın Başkanım, onun için, ben yine de Kültür Bakanlığımızın da değindiği bazı noktaları detaylandırabilirim.

Şöyle söyleyeyim: Sizin de başta belirttiğiniz gibi, araştırma komisyonumuzun konusunun Türkiye’deki asli sorumlusu Kültür ve Turizm Bakanlığımız yasalar gereği. Dışişleri Bakanlığı bunun yanında bir yerde tabii ki bulunuyor. Biz Kültür ve Turizm Bakanlığımızla yakın iş birliği hâlinde çalışıyoruz. Ben Dışişleri Bakanlığının Yurt Dışı Tanıtım ve Kültür Genel Müdürü olarak dört yıldır merkezde bu görevi yapıyorum ve yakın iş birliği hâlinde konularımızı takip ediyoruz.

Bu konuya baktığımız zaman Dışişleri Bakanlığı açısından şöyle bir tablo çizebilirim: Bizim görev alanımız itibarıyla Kültür ve Turizm Bakanlığımızla iş birliği hâlinde biz uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüklerimizin yerine getirilmesini takip eden bir Bakanlığız. Bunlar da kurucusu olduğumuz UNESCO'nun üç temel sözleşmesi. Bu sözleşmelerin birincisi, 1954 tarihli Silahlı Çatışma Hâlinde Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Lahey Sözleşmesi. İkincisi, Kültür Bakanlığımızın ayrıntılı olarak da verdiği 1970 tarihli Kültür Varlıklarının Yasa Dışı İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması Sözleşmesi; ülkemiz 1981'de taraf oldu. Üçüncüsü de 1972 tarihli Dünya Kültür ve Doğal Varlıklarının Korunması Sözleşmesi'dir. Bu üç ana UNESCO sözleşmesi dünyada uluslararası bu konuları takip eden üç sözleşmedir.

Biz Türkiye olarak UNESCO içinde bu her üç sözleşmenin uygulanmasının takibi amacıyla kurulmuş hükümetler arası komitelerde çok aktif şekilde yer alıyoruz. Bunu büyük bir memnuniyetle, onurla zikredebiliriz, kaydedebiliriz. Nitekim UNESCO'nun, sizlerin de basından, kamuoyundan sayın milletvekillerimizin mutlaka takip ettiği gibi, uluslararası alanda en çok görünürlüğü olan komitesi Dünya Miras Komitesidir; her yıl toplanır ve dünyada aday olan bazı alanları, doğal ya da kültürel miras olarak Dünya Miras Listesi'ne kaydeder, ki bir alan Dünya Miras Listesi'ne kaydedildiği zaman o alanın dünyada marka değeri yükselir her bakımdan. Biz bu Komitenin üyesiyiz 2014'ten bu yana, 2013'te seçildik ve 2016 yılında, geçen yıl, dönem başkanlığını Türkiye yaptı ve toplantıyı da İstanbul'da gerçekleştirdik biz. Ben de Sayın Kültür Bakanımızın verdiği görev çerçevesinde Komitenin Başkanlığını yürüttüm.

Şimdi şöyle söyleyeyim: Bu uluslararası alanda büyük bir memnuniyetle şunu gözlemledik: Kültür ve Turizm Bakanlığımızın, akademik dünyanın, üniversitelerimizin yetiştirdiği -Genel Müdürümüzle de öncesinde konuştuk- uzmanlar, akademisyenler artık dünyada bu alanda sade kendi ülkesindeki kültür varlıklarıyla ilgili değil, diğer ülkelere de tavsiyelerde bulunabilecek, yol gösterebilecek kadar bilgi ve tecrübe birikimine sahip oldular. Son üç yıldır Dünya Miras Komitesinin toplantılarında bizim uzmanlarımız, dost ve kardeş ülkelerimizin hazırladığı dosyalara da destek olup onların dosyalarının kabulü yönünde onlara yol göstericilik yapıyorlar. Biz tabii Dışişleri Bakanlığı olarak çeşitli bakanlıklarımızın ve kurumlarımızın, millî komisyonumuzun bu teknik uzmanlığını büyük bir onurla, gururla takip ediyoruz.

Biraz önce Kültür Bakanlığımızın sunuşunda da değinildi. Şimdi bu UNESCO'nun ana sözleşmeleri dışında bir de uluslararası çatışmaların aldığı boyut... Ki bunların en önemlileri bize çok yakın coğrafyada, komşu coğrafyalarda gerçekleşiyor. Tabii uluslararası çatışmalarda aktörler farklılık kazandığı için, devlet dışı aktör olarak uluslararası terör örgütleri ortaya çıktığı için, işte DAESH gibi, El Kaide'nin kolu olan El Nusra gibi, El Kaide gibi... Bunlar girdikleri şehirlerde hiçbir şey gözetmeksizin kültür varlıklarını da tahrip etme ya da yağmalama, her türlü Vandal işin içine yani saldırıların içine girdikleri için, Birleşmiş Milletler 2015'den itibaren bunların korunması, en azından bu yağmalama sonucu o bölgelerden kaçırılan eserlerin yakalanıp zamanı geldiğinde o ülkelere iadesi için Güvenlik Konseyinden 2015 ve 2017'de iki tane çok önemli karar çıkardı. Türkiye bu kararlara zaten hem ortak sunucu oldu hem takibinde çok ciddi görev alıyoruz ve Sayın Genel Müdürümüzün de belirttiği gibi, biz BM Güvenlik Konseyinin istediği raporlar yani Türkiye'de yakalanan Irak, Suriye kaynaklı tarihi eserler, bunlarla ilgili yapılan ve yakalanması için güvenlik güçlerine, kolluk kuvvetlerine verilen görevlerle ilgili bilgilendirme yapıyoruz.

Bu konuda uluslararası kamuoyunda zaman zaman Türkiye'yle ilgili tamamen mesnetten yoksun haberler çıkabiliyor. Bazen bu BM çevrelerinde de...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Bu karar neydi efendim?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI YURT DIŞI TANITIM VE KÜLTÜREL İŞLER GENEL MÜDÜRÜ LALE ÜLKER – İki tane karar. Bu iki karar -2015 ve 2017’deki- bu çatışma altındaki, Irak ve Suriye’de çatışma altındaki bölgelerde terör örgütleri tarafından yağmalanan, kaçırılan ve ticarete konu edilen kültür varlıklarının yakalanması, transit geçişine izin verilmemesi ve yakalandığı zaman –Sayın Genel Müdürlüğümüzün dediği gibi- muhafazaya alınıp, kayda alınıp bununla ilgili yapılan çalışmaların da Birleşmiş Milletlere rapor edilmesini gerektiriyor.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Suriye ve Irak, bu iki ülke vurgusu var mı?

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI YURT DIŞI TANITIM VE KÜLTÜREL İŞLER GENEL MÜDÜRÜ LALE ÜLKER – Evet, zaten örgüt olarak da DAESH var, El Nusra var, El Kaide var; üç örgüt var çünkü şu anda en canlı nokta olarak oralarda var. Yani geçmiş dönemde tabii biz Afganistan’dan da bazı görüntüleri, biliyorsunuz, hatırlıyoruz Taliban’ın bazı heykellerini yıktığını. İlk o zaman bu tür şeyler gündeme geldi. Mali’de iç savaş sırasında Timbuktu Harabelerinde yağmalama, yıkım...

Tabii, bir de şu var, bunun sonucu olarak yani bu kararlarda şu da var: Bu tarihî eserlerin kaçakçılığında elde edilecek gelirin terörün finansmanında tekrar kullanılması. O tabii çok vahim bir şey. Hani, aynı, uyuşturucunun kullanılması gibi tarihî eser de silaha dönebiliyor tekrar. Onun için her ülkenin, özellikle sınır ülkelerinin bu konuda yoğun, çok ciddi önlemler alması... Biz bunları yapıyoruz, Sayın Başkanım, bizim Birleşmiş Milletler ve UNESCO çerçevesindeki çalışmalarımız bu şekilde yürüyor.

Dışişleri Bakanlığı olarak diğer konuda ise Sayın Genel Müdürlüğümüzün de Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün de ayrıntılı olarak belirttiği gibi, Türkiye’den bir eser kaçırıldığı takdirde bunun peşine düşüldüğü zaman bunda Dışişleri Bakanlığı ve dış temsilciliklerimiz ilgili bakanlıklarla çok yakın iş birliği hâlinde bunun takibini başlatıyoruz. Bir eser bir müzemizden ya da herhangi bir ören alanımızdan kaçırıldığı tespit edildi –ben yurt dışında bu görevleri de yürütmüş bir kişi olarak- bunun bilgisi bize Kültür Bakanlığı tarafından iletiliyor, bizimle birlikte INTERPOL’e iletmek üzere tabii Emniyet güçlerine de bu bilgi veriliyor ve biz dış temsilciliklerimize anında bir genelgeyle kaçırılan eserle ilgili bilgi veriyoruz. Dış temsilcilikte biz ne yapıyoruz? Örneğin, biraz önce arkadaşlarımızın saydığı bazı iade olaylarını ben Londra’da Büyükelçilik Müsteşarı olarak bizzat takip ettim ve sonuçlandırdığımız konulardı. Gelir gelmez, bulunduğunuz ülkedeki ilgili birimlere -yani Scotland Yard mı, Paris’teki emniyet mi, hangi birimse- ve Dışişlerine iletiyoruz. Ondan sonra takibi başlıyor. Herhangi bir müzayede evinde bu tespit edildiyse Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün sunumunda da belirtildiği gibi, dünyadaki uluslararası müzayede evleri artık kendi prestijlerini çalıntı mal satan müzayede evi olarak göstermek istemiyorlar. Orada bir tespit olduğu anda anında bir iadeye gidiyor. Fakat takdir edersiniz ki bu ticaretin büyük bir bölümü de yer altında yapılıyor yani her şey de müzayedeye mutlaka çıkmıyor. Ama müzayedeye çıktığı an bunun tespiti çok kolay. Biraz önce Bursa Sinan Paşa Camisi çinileri dendi, ben Londra’daydım, o, Sotheby’s’de şeye çıktı, daha kitabına koyarken Scotland Yard’ın antik eserler bölümünün direktörü beni aradı, dedi ki: “Sizin şu tarihli yazınızla gelen İznik çinileriyle bu lot uyuyor bire bir, baktık.” Sotheby’s anında çekti ve iki üç haftalık yani çok uzun sürmeyen bir şeyle iade süreci başladı. Fakat tabii, bunun bir de yeraltından giden bir bölümü var. Onun için, sayın genel müdürlüme katılıyorum, hukuki süreçler çok uzun ve Sayın Müsteşarım, siz de o dönemden hatırlarsınız, çok masraflı ama gerektiği takdirde o yola gidiliyor. Bugün biz Sayın Bakanımızın talimatıyla New York’taki başkonsolosumuza yürütmekte olduğumuz davayla ilgili, başkonsolos olmasına rağmen, davanın seyri ve sonucun lehimizde tecelli etmesi için ifade verme talimatı verdik. Yani onlar yakından takip ediliyor ama tabii ki bu, dünyada önemli bir ticaret alanı ve hiçbirimizin rakamını bilemediği bir ekonomi.

Küçük bir şey anlatmak istiyorum: Beni bir eser iadesi için Scotland Yard davet etti, Heathrow’da yakalanan, çeşitli dönemlere ait sikkeler ve toprak altı parçalarını üç dört sene sonra iade ediyorlar. “Scotland Yard’ın deposu Christie’s’in depolarının içinde, sizi alıp oraya götüreceğiz.” dediler. Kültür müşavirimiz ile beni aldılar Scotland Yard ajanları, Christie’s’in deposuna götürdüler. Christie’s’in deposu Londra’nın merkezinde Waterloo Garı’nın yakınında bir futbol stadyumu büyüklüğünde bir antrepo, dışarıdan tamamen kapalı. Kapısına geldik, herhâlde Amerikan Merkez Bankasına öyle giriliyordur, üç kere demir kilitler açıldı ve bir koridora girdik -ki bir futbol sahasında kaç koridor olabileceğini tahmin edebilirsiniz- karanlık bir koridor, yanında, hapishane hücreleri gibi demir parmaklıklı, karanlık hücreler. Geçerken ışık yanıyor düşmeyin diye ve hepsinin içi ağzına kadar eser dolu. Sonunda gittik, bir tane odaya, Scotland Yard’ın deposuymuş, bizim kutuyu çıkardılar. Bir de şöyle bir sandık, “O ne?” dedik, “O sizin değil, Mısır Büyükelçiliğine vereceğiz, Mısır’a ait yakalanmış eser.” Biz geri gelirken bakıyoruz, bütün hücreler Mısır eserleriyle dolu. Onlar otuz yıl, kırk yıl, elli yıl duruyor bir yerde, artık o unutuluyor, şeye uğruyor; ondan sonra, bir müzayedeye çıkıyor, satılıyor ya da el altından satışı yapılıyor.

Ama gerçekten, bu, dünyada büyük bir market, onun için, ben şununla bağlamak istiyorum: Sayın genel müdürümüzün dediği gibi, ülkemizden bunların çıkışını önlemek alabileceğimiz en önemli tedbir. Çıktıktan sonra tabii ki peşine düşülüyor. Her büyükelçiliğimiz, başkonsolosluğumuz Kültür Bakanlığıyla yakın iş birliği hâlinde bu eserlerin takibini yapıyor ama belki 100 çıkıyor biz 10’unu geri alıyoruz. Yani önemli olan, Türkiye’den çıkışının önlenmesi. Bizim kolluk kuvvetlerimiz... Batı’da gördüğümüz -biraz önce, toplantı öncesi de konuştuk, İngilizlerde de öyle- bu konulara bakan polisler arkeolojik eğitim görmüş, bu konuda uzman, hakikaten, bu işin her türlü... Yani bizde de kolluk kuvvetlerinde ve gümrüklerde belki böyle bir uzmanlaşmaya gidilmesi Türkiye’den çıkışını, kaynak ülkeden çıkışını önleyici şeyler.

Sayın vekillerimizin sorularını da cevaplamaya hazırım. Ben çok da tekrara girmek istemedim.

Saygılarımı sunarım efendim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Arkadaşlar, değerli bürokratlarımızın kanaatlerini dinledik, ben, arkadaşların varsa sorularını alacağım. Uygun görürseniz bir takvim üzerinden yürüyelim. Zaten bunun için bir saatlik bir süre öngörmüştük, bir saatlik süre içinde de bitirdik. Yani ben arkadaşların kanaatlerine uyarım ama bu soruları yarım saat içinde toparlayabilirsek ondan sonraki aşamasını da tekrar aramızda değerlendireceğiz diye düşünüyorum.

Ben vekil arkadaşlarıma söz veriyorum.

Serdal Bey, buyurun.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Teşekkür ederim.

Bürokrat arkadaşlara teşekkür ediyoruz verdikleri bilgiler için.

Ben şu noktadan başlamak istiyorum. İnternete girdiğiniz zaman, “dedektör” dediğiniz zaman size bir sürü alternatifler çıkıyor. “Define nasıl aranır?” diye siteler var ve insanlar kazıları nasıl yaptıklarıyla ilgili internet üzerinden haberleşiyorlar, bu kadar boş böyle bir meydan var. Demek ki buradan da başlamak lazım.

Bu, bize verilen bilgilerde yurt dışında takibi yapılan eserler 42 tane. Sadece bizim tespit ettiğimiz 50 müzede bizim eserlerimiz var. Bakın, 42 tane takip ettiğimiz var ama 50 müzede Türkiye Cumhuriyeti'nden veya Anadolu'dan götürülmüş eserler var. Şimdi, bir de "yurt dışından iadesi sağlanan eserler" diye bir liste verildi. İade tarihi 2004 yılından başlıyor ama Bakanlığın web sitesinde 1980'den itibaren iadeler var. Yani burada arkadaşlar 2004'ü baz almışlar, onu da hatırlatayım.

Sorulara gelince... Şimdi, getirilenlerin ne kadarı sahiplerince getirildi. Bir miktar getirdik ama ciddi bir miktar, sahiplerince getirilip iade edilmiş. Mesela, burada bir haber var, "Bakan Numan Kurtulmuş dedektif gibi çalışıyor." Yani bu iade, getirilmemiş; getirilmiş, teslim edilmiş. Şu anda süreci devam eden, takip edilen eserlerimiz neler? Bununla ilgili bilgi istiyoruz.

Siyasi olarak talepte bulunmak için Başbakan veya Cumhurbaşkanına verilen dosya var mı? Varsa içinde ne var? Yani neyle ilgili Başbakanımıza ve Cumhurbaşkanımıza dosya teslim ettik, bunlarla ilgili talepte bulunun dedik?

Yurt dışı kültür müşavirliklerimiz bu konuda ne gibi çalışmalar yapıyor?

Sadece Türkiye'deki yayınları mı takip ediyoruz; yoksa, kendi araştırmamız ve takip ettiklerimiz var mıdır? Nasıl ve hangi yöntemle? Yani burada öğrenmek istediğim şu, sayın büyükelçimiz anlattı: Müzayedeleri takip ediyor muyuz? Yayınları takip ediyor muyuz, yurt içinde ve yurt dışında? Müzayedeler yapılıyor -Amerika'da yapılıyor, İngiltere'de yapılıyor vesaire- bunları takip ediyor muyuz?

Şimdi, Christie's müzayedesinde idolle ilgili satış vardı biliyorsunuz, müdahil olduk, mahkeme bununla ilgili karar verecek. Bu ne aşamada? Ama şunu hatırlatayım: Bu idolden iki tane daha var. Biri Los Angeles'ta Paul Getty'nin müzesinde herhâlde, bir tanesi de Cleveland'da hatırladığım kadarıyla, geçen toplantıda da bahsetmiştim ben. Yani sadece iki tane değil o, dört tane, ikisi takipte, ikisinde herhangi bir takip yok.

Kültür Bakanlığının kaçakçılık şubesinden verilen bilgiye göre deniliyor ki: "Yurt içinde 4 personel var, yurt dışında 5 personel var." Doğru mu?

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Burada, Ankara Şube Müdürlüğümüzde, yurt içi konularına bakan 4 uzman, yurt dışına bakan da 5 uzman.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Yani total elemanı bu kadar kaçakçılığın.

BAŞKAN – Hayır, onların altında elemanlar var ayrıca.

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Yurt dışının altında elemanlar var.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Onunla ilgili sayı vermediniz. Ne kadar eleman var onlara bağlı çalışan?

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Türkiye'deki tüm müzelerin görevi bu.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – O müze görevlisi. Demek ki müze görevlisi hem müze görevini yapıyor hem de kaçakçılığı mı takip ediyor?

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Elbette.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Hayır yani sadece kaçakçılık için görevlendirilmiş insanlar değil burada, bunu anlıyorum.

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Bizim buradaki şube müdürlüğümüz Kaçakçılık Şube Müdürlüğü olarak...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Ona KOM bakıyor efendim, Kaçakçılık ve Organize Suçlar bakıyor.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Onlar da ne kadar uzmansa o konuda... Onlar her türlü kaçakçılığa, afyona da bakıyor, başka kaçakçılığa da bakıyor, arkeolojik kaçakçılığa da bakıyor. O zaman, burada, milletvekili arkadaşımızın dediği o bakanlar, her işe bakanlar, bu konunun uzmanları değil. Ha, burada uzman olarak çalışan yurt içinde 4 personel var, yurt dışında 5...

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Yurt dışı konularına bakan 5 uzman var, bu uzmanlarımız kültür ve turizm uzmanı, hepsi mesleğinde son derece...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Tamam, anladık orayı.

Şimdi, şunu anlatmak istiyorum: Yani 4 kişiyle, 5 kişiyle biz... 5'i yurt dışına bakıyor, 4'ü yurt içine bakıyor, alta çalışanlar müze görevlileri yani müzedeki görevlilerimiz görevli. Ama bununla ilgili, uzman dediğim... Yani poliste mesela, Kaçakçılık Şubesinde var mı arkeolojik eserleri, tarihi eserleri takip eden bölüm?

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Var tabii canım, bütün işi bu.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – İnşallah vardır.

Evet, şimdi, “Hırsızlıkta 2'ye düştük.” diye bir grafik gösterildi Vakıflar Genel Müdürlüğünün çalışmasında. Herhâlde 2 tane, bizim tespit ettiğimiz, tespit edemediklerimizi bilmiyoruz. Yani çok mu sağlıklı bu?

BAŞKAN – Sayın Vekilim, burada tespit edilememe diye bir şey söz konusu değil. Yani falan camiden kaçırılmışsa, çalınmışsa zaten o anında duyulur.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Şimdi, tabii, işte, çalınanı biliyoruz, illegal olan konusunda bilgimiz yok.

VAKIFLAR GENEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRÜKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Hepsi tespitli olduğu için, beş yılda bir sayım yapıyor.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – O demirbaşta olanlarla ilgili.

VAKIFLAR GENEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRÜKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Beş yılda bir eksik olanlar, o seneki sayımlar sonucunda birkaç tane artıyor, evet. Yani kayıp olanları biz “Çalındı.” olarak kaydediyoruz.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Zaten ben şunu demek istiyorum: Mevcut kayıta olanlardan çalınanlar bunlar, diğer çalınanlarla ilgili değil.

VAKIFLAR GENEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRÜKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Ama hepsi kayıtlı efendim.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Bu konulara açıklık getirirseniz memnun olurum.

VAKIFLAR GENEL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE VE TEBERRÜKAT MÜDÜRÜ NAZİFE YİĞİT – Kültürel varlıklar kayıtlı.

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, bakın, burada şu kadarını söyleyeyim: Ben bu Bakanlığın Müsteşarlığını yaptım, tescil konusunda Vakıfların da, Kültür ve Turizm Bakanlığının da durumu çok iyidir. Yani denemek için kendi yörenizden bir tanesini söyleyin, sayın genel müdür yarın onunla ilgili

bilgileri yazsın, getirsin, göndersin. Tescil konusunda bir sıkıntı yoktur ama bu tescil edilenlerin aynı şekilde korunması noktasında birtakım zaaflarımız var mı? Var. Onun için, “Kayıtlı olandan düşmüştür.” gibi bir yaklaşım doğru değil yani her şey kayıtlıdır.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Bildiklerimiz.

BAŞKAN – Ören yerlerini hariç tutuyorum. Yani ören yerlerindeki bir kazıdan çıkan herhangi bir verinin kayıtlı olamayacağı doğaldır. Ama özellikle, Vakıfların hemen hemen her şeyi kayıtlıdır, Bakanlığın da kültür varlıklarıyla ilgili hemen hemen, görünür olanlarının hepsi kayıtlıdır.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Küçük bir ilavem daha var: Gazetelerde Bakanlığın Osmanlı’dan bu yana eseriyle ilgili liste yayınlandı. Yabancı mahkemelerde davalarla daima karşımıza çıkan konu zaman aşımı, değil mi? Bu konuda karşı taraf savunmasını yapıyor. Şimdi, böyle listelerin yayınlanması zaman aşımı açısından bizi sıkıntıya düşürmüyor mu?

Bir de Afrodiasias’taki müzede sergilenen ve gövdesi Almanya’ya kaçırılan bu İhtiyar Balıkçı Heykeli konusundaki en son ne zaman ne gibi işlem yapıldı, bir de bunu öğrenebilirsek iyi olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Peki, soruların hepsini alalım, öbür arkadaşlarımızınkini de alalım, sırayla gidelim.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Söz talebim vardı Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Evet, ben de öncelikle buraya kamu kuruluşlarımızı temsilen gelen bürokratlara sundukları sunumdan dolayı teşekkür ediyorum.

Tabii, kültür varlıklarının, sayın bürokratların sunumuna göre, özel mülkiyetinizde de olsa aslında kamu hakkı devlete ait ve birinci derecede sorumlu da Kültür ve Turizm Bakanlığı diye biliyorum ama burada sunumdan da ortaya çıkan bir tablo var ki, kurumlar arasında bir yetki kargaşası var. Aslında sorunun temelinde bence bu var Sayın Müsteşarım. Mesela tescilli yapıların birçoğu Kültür Bakanlığına bağlı, birçok tescilli yapı Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı, işte, sarayların bir kısmı Millî Saraylara bağlı. Yani kültür varlıklarıyla ilgili yetkilendirilen kurum Kültür ve Turizm Bakanlığı ama yetki alanına göre bu ayrı bakanlıklara da verilmiş ve Meclis Başkanlığının bile yetki alanında olan eserler var.

Aslında burada yapılması gereken, Kültür ve Turizm Bakanlığı çatısı altında bütün kültür varlıklarını toplamak. Yani eğer muhatap ve yasa karşısında sorumlu Kültür ve Turizm Bakanlığıysa bence bütün kültür varlıklarının toplanması gereken yer de Kültür ve Turizm Bakanlığı olmalı. Kültür ve Turizm Bakanlığı da kendi arasında yeni bir görev alanına ihtiyaç duymak zorunda. Mesela Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün tek bir genel müdürlük olması da çok doğru değil. Yani bunu da ayırıştırmak lazım. Yani kültür varlıkları ayrı bir genel müdürlük olmalı, müzeler ayrı bir genel müdürlük olmalı. Eğer vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesine geçerse...

BAŞKAN – Eskiden öyleydi, onun da mahzuru görüldü ve birleştirildi.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Ama şu anda çok uygun değil. Çünkü ikisinin de uzmanlık alanı ve konusu birbirinden farklı konular.

BAŞKAN – Tabii, konuşulabilir bunlar, evet.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Bunları önce söyleyeyim, bunları tabii zaman içerisinde konuşacağız.

BAŞKAN – Tabii.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Bir de, ben gelen bürokrat arkadaşlarımızın verdikleri sunuma bir ekleme yapmak isterim: Bizim bu Komisyonumuzun kuruluş amacı yalnızca kaçak olan, yurt dışına kaçırılan veya kaçırılma niyetinde olan kültür varlıklarının korunmasına yönelik değil tek başına. Aynı zamanda, kültür varlıklarının korunmasına da yönelik. Yani mevcut kültür varlıklarını nasıl koruyabiliriz, bunların korunmasına yönelik hangi kararları alabiliriz ve nasıl katkı verebiliriz? Yalnızca burada kaçırılmaya yönelik bir tarihî eser, bir kültür varlığı kaçakçılığı üzerinde değerlendirme yapıldı, bu bir eksik değerlendirme.

Sayın Bakanım, Sayın Müsteşarım, Sayın Başkanım; önce şunu söyleyeyim: Kültür varlıklarının korunmasına yönelik –nasıl diyeyim- çok radikal kararlar alınması lazım. Mesela yalnızca kâğıt üzerinde aldığımız kararların da uygulamada çok olumlu sonuçlar vermediğini görüyorsunuz. Yani mesela şunu söyleyeyim: Şu anda Kültür Bakanlığının bütçesi diğer bakanlıklarımızın bütçesinden çok daha düşük, sanıyorum millî gelirimizin yüzde 1,5’i oranında bir bütçesi var.

Tabii ki, kültür varlığını korumak istiyorsanız ona ek olarak kültür varlığının korunmasına yönelik bir bütçe yaratmanız lazım. Bu anlamda da işte, Millî Piyangodan olabilir, şans oyunlarından olabilir, kültür varlıklarının korunmasına yönelik ek gelirler de yaratmak lazım.

Kazı çalışmalarıyla ilgili işte bir kazı başkanı atanır. Her yıl ona bir 40-50 bin lira ödenek konur. Otuz yıl, kırk yıl, elli yıl süren kazılar var. Hatta eşten eşe, eşten de, anneden de çocuklara geçen kazı başkanlıkları var. Koruyamadığımız bir yapının kazısını çıkarıyorsanız, aslında doğa koruyor onu, çıkarıyorsunuz ortaya, daha sonra doğal akışından kaynaklı yıpranan bir süreç var.

Belediyeler özellikle restorasyon konusunda çok uzman kadrolara sahip değil, kültür varlıklarının korunmasından bahsedeceksek, nasıl Çevre Bakanlığıyla ilgili, işte, dışarıdaki özel bir mülkiyetle ilgili tescil büroları varsa bu, belediyelerin yaptıkları işleri de denetleyen kültür varlıklarında uzman tescil bürolar oluşturulmalı. Yani yalnızca belediyelerin yetkisine de verilmemeli. Kültür varlıklarının işletilmesiyle ilgili özellikle Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetindeki işletmeler çoğu zaman yapıların kullanım amaçlarına ve fonksiyonlarına çok uygun değil, onunla ilgili de sorunlar var.

Yani bunların hepsinin kalem kalem bana göre tespit edilip hem genel müdürlüklerin yeniden yapılanmasıyla ilgili, genel müdürlüklerin bir bakanlık çatısı altında toplanmasıyla ilgili, faaliyet alanlarının yeniden belirlenmesiyle ilgili, bu kültür varlıklarının korunmasına yönelik yeni ek kaynakların yaratılmasıyla ilgili, teknik donanımlarının ve ilke kararlarının yeniden belirlenmesine kadar, kurul yapılarının yeniden değiştirilmesine kadar çok köklü bir değişikliğe ihtiyaç var. Aslında bence bunları tespit edip bunlarla ilgili de ilgili bürokrat arkadaşlarımızın kurumlarına yazı yazıp onların da görüşlerini alma düşüncesindeyim.

Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN – Estağfurullah, biz teşekkür ederiz.

Buyurunuz lütfen.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de öncelikle burada sunum yapan, çok aydınlatıcı bilgi veren bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

Aslında, bürokratlarımız, yani Bakanlığımız gereken işlemleri yapmışlar. Yani tespit edilmiş, envantere girmiş eserlerin yurt dışından iadesi konusunda yapılabilecek her şeyi yapmışlar. Kaldı ki, Dışişleri Bakanlığı bürokratomuz da ifade etti, saygın müzayede şirketleri artık Türkiye’den gelen kaçak eserlere yer vermiyor, yani elinden uzaklaştırmaya çalışıyor.

Şimdi, tabii, arz-talep dengesi içerisinde talebi bitirmedığımız müddetçe bu sorunların çözümüne herhangi bir katkımız olamaz. Yani sadece tespit edilmişlerin getirilmesi için bir mücadele veriliyor, hukuk kuralları içerisinde bununla ilgili bir mahkeme kararı da var mı, açıkçası merak ediyorum. Geçmişte Karun Hazinesi'nde olsun, Lidya eserlerinde, hep böyle tam elimizde bir Yargıtay kararı gibi olacağı noktada bir anlaşmaya gidilmiş ve bizim elimiz maalesef bu anlamda boş kalmış.

Şimdi, müzelerimiz bu anlamda çok önemli çalışmalar yapıyor ama mesela bir müzenin nasıl eser edindiği konusunda bir yönetmelik var, o yönetmeliğe baktığımızda, bu talebi doğuran “Özel Müzeler ve Koleksiyonerlerin Getirdiği” diye bir başlık var.

Şimdi, bu direkt talebi doğuran, yani kaçak kazıyla uğraşan insanların bir alıcısı var. Aslında işte burada Sayın Genel Müdürümüz bahsetti, 1869'da “Asar-ı Atika Nizamnamesi” diyor. Yani devlet malı bütün arkeolojik eserler. Bu kimsenin malı değil. Getirene de sadece bir ödül verilebilir, yani onun sahibi değil, bir teşekkür amacıyla bir ödül.

Şimdi, bir koleksiyoner müzeye nasıl arkeolojik eser getirebilir?

BAŞKAN – Şimdi, orada müsaade ederseniz şöyle bir şey söyleyeyim: Dünyanın her yerinde koleksiyonerler vardır. Koleksiyonerlerin bütün eserleri hangi bölgedeyse o bölgenin müzesine kayıtlıdır ve her yıl müze görevlisi o envanteri kontrol eder.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Sayın Başkanım, şöyle, yani...

BAŞKAN – Yani bu biraz bu işe ilgi gösteren insanların devlet kontrolünde teşvik edilmesi manasında da...

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – İşte, bu da kaçakçılığı teşvik ediyor aynı zamanda. Çünkü aslında bu koleksiyonerler... Müzeye gelen eserler müzede eğer sergileme ve bilimsel bir bilgi alınabilecek noktada değilse oradan kalanları ancak koleksiyonerler alabilir diye biliyorum, yanlış biliyorsam düzeltsin Sayın Genel Müdürümüz.

Ama bunlar direkt kaçak kazılardan eser alabilecek pozisyonda ve bunu müzede de aklayabilecek noktada şu anda çalışıyor diye biliyorum. Bu anlamda, kesinlikle... Baktım sunumda çok ciddi miktarda, 232 özel müze, 1.577 koleksiyoner var. Yani bu arz-talep dengesinde, dediğim gibi, bu talep kısmını kırmadığımız müddetçe, hani dışla ilgili şeyi kırmışız. Yani bu mahkemeler bu davalar neye mal olursa olsun Türkiye Cumhuriyeti devleti kendi kültür varlığına sahip çıkıyor, bu önemli bir şey, bunun devam ettirilmesi gerekiyor ve mahkeme sonuçlarıyla beraber.

Ve yani dediğim gibi -envanter- hırsızlık bir şey zaten gelir, nasıl olacak gelecek. Yani hırsızlık malı gelmeyecek mi? Ama bunlardan kaçta kaç envantere giriyor ki? Hiç bilmediğimiz bir höyükte, bir tümülüste kaçak kazıyla gelmiş kaldırmış, kırmış, parçalamış, fotoğrafını çekmiş, Amerika'daki alıcıyla buluşturmuş, ee, biz bunun iadesini nasıl sağlayabiliriz ki, bilmiyoruz ki böyle bir şey. Yani bu anlamda etnografik eserler yapsınlar koleksiyonerler. Yani Osmanlı, Selçuklu, hep işte “millî”, “millî”, “millî kültür” diyoruz ya, işte tam da yeri belki. Çünkü o mülkiyet konusu olabilir. Niye? Babasından kalmıştır, dedesinden kalmıştır. Yani işte bir çinidir, vakıf eseridir filan. Yani hiç olmazsa hem millî kültürümüzü korumuş oluruz hem de bu devlet malı olan, yasada da, daha 1869'da söylenen arkeolojik eserlerimizi de bir meta hâlden çıkartmış oluruz diye düşünüyorum.

Sayın milletvekilim demin ifade etti, bu, aynı zamanda kültür varlıklarımızın korunması için gereken tedbirlerin alınması bu anlamda Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Kültür Bakanlığımızın, Anıtlar Müzeler Genel Müdürlüğümüzün ayrı bir toplantısında ayrı bir kolu olacak bu. Yani bunu da çalışabilirsek, kendi bu sıkıntılarımızı. Çünkü müzecilik ve teşhir anlamında gerçekten dünyayla yarışan, teşhirde çok önemli bir noktada olduğunu biliyoruz, özellikle yeni açılan Adana Müzesi'nden

dolayı da kutlamak istiyorum, çok önemli bir teşhir düzeni sağlanmış. Ama müzeci yetişiyor mu? Müzeye aldığımız elemanlarımıza gerçekten işte heykel konusunda, sikke konusunda, halı konusunda vesaire vesaire yani gerek etnografik gerek arkeolojik eserler konusunda gerçekten uzmanlık verecek bir eğitimimiz var mı? Yoksa çünkü çok ciddi kadro artışları da oldu Bakanlığın bildiğim kadarıyla gerek korumasıyla, güvenliğiyle ilgili özel belki şirketlerden alındı. Müzecilerimizin iyi yetişmeleri konusunda bir ödenek, bir çalışma başlatmak gerekir diye düşünüyorum.

Sayın milletvekilim de bahsetti, hani, metal arayıcı dedektör satışı. Yani bu olacak bir şey mi? Hani hangi amaçla satılır bu? Yani bu resmen bunun teşvik edilmesi adına bir şey, bir reklam, televizyonlarda var.

Bir de, kültür ve koruma bilincinin geliştirilmesi için ilköğretim okullarında -mutlaka gidiyorlardır, ben o konuda bilgisizim belki bağışlayın, yapıyorlarsa düzeltin lütfen- yani en azından kendi buldukları coğrafyayı tanıma, kendi kültürlerini tanıma adına ilkokul öğrencilerinin mutlak ve mutlak yani gerek arkeoloji müzelerinin gerek Atatürk müzelerinin kendi cumhuriyetimizin de, tabii kurucumuzun da okuyup anlamaları adına mutlaka ziyaret edilmesi konusunda gereken girişimlerde Millî Eğitim Bakanlığıyla bulunmaları gerekiyor. Çünkü özellikle, işte, Roma, Grek, Helen kültürü gibi kabul edilen bu kültür, arkeolojik eserler diye baktığımız zaman hep bir başkasının, sanki elinmiş gibi, hiç kendi içselleştirmeden... Sonuçta bu topraklarda yaşıyoruz. Hani hepimiz de çadıyla gelmedik yani sonuçta, mutlaka bir şekilde bu topraklarla oralarla bağlarımız var. Bu anlamda bu bilinci geliştirmek adına gençlerimizi bu konuda aydınlatmamız gerektiğini düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, iki şey söylemek istiyorum: Bunlardan bir tanesi, değerli arkadaşlar, bu, UNESCO'nun en üst düzeydeki iki numaralı ismin söylediği bir ifadedir: “Türkiye, tarihî eserler bakımından bir süper güçtür.” Gerçekten böyledir, yani Türkiye bu manada bir süper güçtür, bunun farkına varmamız lazım, bir.

İki, Müsteşarlığımız zamanında sözünü ettiğiniz Millî Eğitim Bakanlığıyla bir anlaşma yaptık. Yalçın Bey, bilmiyorum yürürlükte mi hâlâ devam ettiriyor musunuz?

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT - Yürürlükte Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Biliyorsunuz, 1 Eylül ile 15 Eylül tarihleri arasında Millî Eğitim Bakanlığında öğretmenlerin bir seminer dönemi vardır. Bu seminer döneminde Türkiye'deki bütün öğretmenleri mecbur tutarak müzeleri gezdirdik arkadaşlar. Çünkü öğretmen bunun ehemmiyetini kavrayacak ki, öğrencisine... Ve ben şöyle bir şey düşündüm açıkçası: Hiç olmazsa bu öğretmenlerin yüzde 20'si de daha sonra öğrencilerini alır ve bu müzelere gelirler. Beklediğimiz olmadı, maalesef olmadı, yani bu realitedir. Ama size şu kadarını söyleyeyim, bu işlerle şu kadar yıldan beri uğraşan birisi olarak: Hani bir motto var, “Bir kitap okudum, hayatım değişti.” Değişir mi emin değilim ama şundan yüzde bin eminim: Eğer iyi bir rehber eşliğinde iyi bir müzeyi gezmişseniz hayata ve eşyaya bakış açınız değişir. Onun için müze gezileri önemlidir, millî eğitimin bu konudaki tavrı önemlidir.

Bizim eğitim sistemimiz maalesef çok okul dışına çıkmıyor. Ben Sakarya Milletvekiliyim, Sakarya'nın yüzde 43'ü ormanlarla kaplı ve Türkiye'nin en renkli orman alanları var Sakarya'da. Ormanlılara bir taraftan yalvarıyorum, millî eğitime bir taraftan yalvarıyorum. Ya, bu çocukları bir

ormana götürün. Yani kayın ağacı nedir, ıhlamur nedir, akçaağaç nedir, bunları bir görsünler, yerinde görsünler, dokunsun çocuk, eminim ondan sonra unutmayacaktır. Bunu, bu eğitim boyutunu bu rapora özellikle mutlaka işleyelim, yazalım.

Ben arkadaşlara teşekkür ediyorum.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Başkanım, özel bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Sayın Genel Müdürüm, Adana’da, kaçakçılıkla ilgili bir “Hemşire Satsneferu” diye bir heykel var, bu, Tepebağ Ortaokulu kazısında çıkmış ve Amerika’da Metropolitan Müzesi’ne gitmiş. Yani oradaki hikâyesi var, hani biri kaçırmış, işte, Metropolitan’a bağışlamış, bunlar kendi yayınlarında da var. Alınabilir bir eser midir acaba? Adanalının işte burada binlerce imzası olan bir dosya da var, bu konuda da eğer bir çaba gösterebilirsek çok sevinirim. Eğer arkadaşlarımız yardımcı olabilirse bunu Genel Müdürümüze iletelim.

BAŞKAN – Yalçın Bey’e lütfen iletin, onlar takibini yapsınlar.

Buyurun Sayın Sarıkaya.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli bürokrat ve diplomat arkadaşlarımız; teşekkür ediyoruz değerli sunumlarınız için.

Bu üç sunumda da benim ortak gördüğüm bir şey var. Bize düşen, belki bu üç kurumun bize verdikleri bir görev, içeride ve dışarıda duyarlılığı artırmak, belki kamu diplomasisini bizim üzerimizden yapılmak üzere, bize bir görev biçtiklerini gördüm ben bu üç sunumda. Sayın Başkanım, ilk kuruluş toplantımızda da zikretmiştik, arkadaşlarımız da bunu söylemişlerdi, biz de şimdi bu görevlerin bu üç kurum tarafından bu Komisyona, Meclisimize... Çünkü bu Meclisin bu Komisyonu tüm Meclisi kapsıyor, bütün partilerimiz var, partilerüstü bir komisyon. Bu millî hazinelerimizin yurt dışından ülkemize kazandırılması konusunda bu Komisyona ne düşünüyor? Hangi ülkede hangi siyasi baskıyı kurmamız lazım? İşte, orada parlamentolar arası dostluk grubu başkanlarını söylediniz, işte, basın yoluyla kamuoyu oluşturmak gibi çeşitli maddeleri de yazdınız. Bize nokta atışları gösterirlerse bu üç kurumumuz, “Amerika’da şurası var, Amerika’da şuraya bizim sıkı baskı yapmamız lazım, siyasi baskı yapmamız lazım, diplomatik baskı yapmamız lazım, oranın medyasında görünür olup bir kamuoyu baskısı oluşturmamız lazım.” gibi bize lütfen nokta atışlarıyla gösterirseniz biz bundan sonraki çalışma takvimimizi de daha sağlıklı yaparız diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

Detay bir çalışma için bir öneride bulunacağım hazır Kültür Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü burada olduğu için. Ben İstanbul Milletvekiliyim. İstanbul’da çocukluğumdan itibaren mezarlıkları ziyaret etmeyi severdim. Başkanım, mezar taşları, benim çocukluğumdaki mezar taşları yok.

BAŞKAN – Evet, maalesef yok.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Mezarlıklar yok. Bizim mezar taşlarımız, özellikle Osmanlı mezar taşlarımız bizim tarihimiz. Yani eğer onları biz gelecek nesillere aktaramazsak geçmişte neler yaşanmış, sadece kitaplar üzerinden okuyacak bir nesil kalacak. Bizim acilen bu Osmanlı mezarlık taşlarımızı koruma altına alıp belki İstanbul’da... Bir girişimci bana bir niyetini söylemişti Hocam. Cep telefonu artık geliştii, şimdi Osmanlıca herkes okuyamıyor, mezar taşında orada kim metfun, o yere ne zaman defnedilmiş; telefonunuzu getiriyorsunuz, kameranızı açtığınız zaman o Osmanlıca şeyi okuyor size, transkripte ediyor, aynı zamanda o kişinin biyografisiyle birlikte ne zaman oraya

defnedildiğini, dolayısıyla lokasyonunu da oraya çakmış oluyor. Yani böyle bir çalışmayı da biz de komisyon raporumuzun bir yerine dercedebilirsek, Kültür ve Turizm Bakanlığımız, Vakıflarla birlikte Osmanlı mezar taşlarımızı ve mezarlıklarımızı korursak çok memnun olacağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sadece İstanbul değil, Ahlat mesela bu konuda...

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – İstanbul’u örnek olarak verdim Sayın Başkan.

BAŞKAN – Anadolu’nun pek çok yerinde, birçok yerde var.

Şimdi, değerli arkadaşlar, Zübeyde Hanım İstanbul’dan geldi.

Zübeyde Hanım, beş dakika içinde siz de...

4.- Vakıflar Genel Müdürlüğü İstanbul 1. Bölge Şube Müdürü Zübeyde Cihan Özsayiner’in, müzayedelerde eserlerin eski eser envanter fişinin Genel Müdürlüğün sitesinden kontrol edilmesi ve kurumlar arası dayanışma olması gerektiği, hakkında sunumu

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL 1. BÖLGE ŞUBE MÜDÜRÜ ZÜBEYDE CİHAN ÖZSAYINER – Bir iki konuya...

BAŞKAN – Bir iki konuya, yani bir metin olarak değil de...

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL 1. BÖLGE ŞUBE MÜDÜRÜ ZÜBEYDE CİHAN ÖZSAYINER – Evet, evet, bir fotoğraf üzerinden...

BAŞKAN – Evet...

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL 1. BÖLGE ŞUBE MÜDÜRÜ ZÜBEYDE CİHAN ÖZSAYINER – Şimdi, efendim, malum, eserler çalındığı zaman... İstanbul’da ben hem Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesini yönetiyorum, diğer bir görevim de bunların müzayede kataloglarını tarıyorum, yurt içinde ve yurt dışında tüm müzayede kataloglarını internet üzerinden veya fiziki kataloglar üzerinden, tespit ettiklerimi de Genel Müdürlüğümüze bildiriyorum. Mesela bu, İstanbul Beşiktaş’ta bulunan Sinan Paşa Camisi, biliyorsunuz, Mimar Sinan’a ait, çok önemli bir cami. Bunun şamdanları çalındı 2005 yılında, bunları ben duyurdum. Genel Müdürlüğümüzün internet sayfamızda şöyle bir eski eser envanter fişimiz var. Yani bu tür şeyler müzayedelere geldiği zaman bu fişlerin o siteden kontrol edilmesi gerekiyor, bu çok önemli bir konu. Mesela bu eser, bu şekilde duyurulmasına rağmen maalesef geçtiğimiz yıllarda buna “Satılabilir.” raporu verildi. Bunlar olmaması gereken şeyler.

BAŞKAN – İşte, yargıya gideceğiz ondan sonra.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL 1. BÖLGE ŞUBE MÜDÜRÜ ZÜBEYDE CİHAN ÖZSAYINER – Yani gözden kaçıyor. Kurumlar arası bir dayanışma olması lazım. Hani, en azından sorsalar, biz daha iyi tanıyoruz o eserleri. Böyle atlayınca hoş olmuyor ve sonra o müzayedeyi Bodrum’a gidip durdurup tekrar geri almak zorunda kalıyoruz, bu şekilde.

Bir de merdiven altı müzayedeler yapılıyor. En son mali şubeden bir arkeolog komiser yardımcısı yetkili, bir ciharyar-ı güzinelere el koydu. Size arz ettiğim dosyada bunun resimleri var. Ciharyar-ı güzinelere, malum, ana kubbenin etrafında bulunan pantantiflere 4 halifenin, Hasan, Hüseyin’le birlikte yazılan...

BAŞKAN – Bu kadar ayrıntıya girmeyelim, biraz toparlayalım.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL 1. BÖLGE ŞUBE MÜDÜRÜ ZÜBEYDE CİHAN ÖZSAYINER – Yani mutlaka camiler için yapılan bu eserler. Mesela bu eserler birisi tarafından satın alınıyor ve alındıktan sonra da Facebook'ta evinde, duvarda polis tarafından tespit edilip geri alınıyor. Yani bu eserler de o koleksiyonerin üzerine tescillenmiş bir müzemiz tarafından. Yani böyle tuhaf şeyler oluyor. Bunlar ayrıntı ama dikkat etmemiz gerekiyor.

BAŞKAN – İşte, burada, bu kurumlar arası iş birliği meselesi üzerinde de ayrıca konuşacağız.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL 1. BÖLGE ŞUBE MÜDÜRÜ ZÜBEYDE CİHAN ÖZSAYINER – Evet, daha çok birlikte olmamız gerekiyor efendim yani diyalogların sıkı olması lazım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ İSTANBUL 1. BÖLGE ŞUBE MÜDÜRÜ ZÜBEYDE CİHAN ÖZSAYINER – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şimdi, Yalçın Bey, Serdal Bey'in sorularına şimdi cevap verecek misiniz, yoksa bunlara daha sonra...

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Vereceğim.

BAŞKAN – Beş dakika içinde toparlayalım Yalçın Bey.

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Sayın Başkanım, sayın milletvekillerim; tekrar saygıyla selamlıyorum.

Bizim en büyük sorunumuz, kaçak kazılar ve bu yolla yurt dışına kaçırılan eserlerdir. Türkiye'de koleksiyonerlerde bulunan ve özel müzelerde bulunan, taşınır kültür varlıklarıdır, taşınmaz bulunmuyor. Bunlar zaten envantere giriyor ve biraz önce zatalinizin belirttiği gibi, altı ayda, bir yılda biz en geç kontrollerini yapıyoruz. Envanter defterleri Kültür ve Turizm Bakanlığının onayıyla hazırlanıyor. Yani kişi bu koleksiyonunu yurt dışına çıkarmak istese dahi Kültür ve Turizm Bakanlığı, artı Bakanlar Kurulundan yurt dışına bir sergi için gitmesi için karar alınıyor. Burada çok fazla bizim bir sorunumuz yok. Asıl, uzun yıllar dâhilinde yurt dışına kaçak kazılarla çıkarılan eserler.

Biraz önce rakam verdim. Mesela 16 bin küsur arkeolojik sit alanı var. Bir tanesini söyleyeceğim, sayın vekillerim çok iyi bilir, "Bintepeler" denilen bir bölgemiz var; Manisa'da Salihli, Ahmetli, Saruhanlı, Gölarmara, dört ilçeyi kapsıyor, yüz binlerce metrekare dönümlük bir alan ve burada bir uçtan bir uca 22 kilometre, bir taraftan da 10 küsur kilometre. Burası sadece bir arkeolojik sit ve birçok höyük var, tümülüs var.

Şimdi, biz bunu Türkiye Cumhuriyeti devletimizin vermiş olduğu bütçe imkânlarıyla koruyoruz. Devletimizin personel politikası, biraz önce rakamları söyledim, tüm Türkiye'de... Sağ olsun, şu anda geçmişle kıyaslanmayacak kadar personelimiz, özellikle arkeolog, sanat tarihçisi sayımız arttı, eskisi gibi değil. Ancak, özellikle kırsala yönelik, biraz önce arz ettiğim gibi, bir polis, jandarma veya bir kolluk gücümüz bizim yok ve yüz binlerce metrekareyi koruyacak, ancak jandarma, polis zaman zaman, bizim bekçilerimiz, duyarlı halkımız; bu bizim Türkiye'mizin -dünyada da böyle- özel bir sorunumuzdur.

Bunun dışında arz edeceğim, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ticaret hukukuna aykırı olduğu için dedektör satışına yasak getirilemiyor. Ancak, define nasıl aranır, bu sitelerde, internette vesaire tespit ettiğimizde -sürekli kontroller- Emniyet Genel Müdürlüğü KOM'a bildiriyoruz. Bu sitelerin kapatılması için ancak bu tür mücadele verebiliyoruz.

Bizim takip ettiğimiz, yurt dışındaki dosya sayısı 42 değil, 55 ve her dosyanın içerisinde de çok fazla eser var. Bazısında 5, 10, 20, 50 tane olan dosyalarımız var.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Sizin verdiğiniz sayıyı ben. Dosya verdiniz, burada 42 tane var.

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Burada benim konuşmamda 55 olarak... Eğer bir yanlışlık varsa özür diliyorum.

Şimdi, yortan kabıyla birlikte 2 amfora, 23 sikke de başka, duyarlı yabancılar tarafından Türkiye'ye iade edilmiştir. Bu dünyanın her tarafında zaman zaman olmakta.

Sayın Başbakanımıza veya Cumhurbaşkanımıza sunulmuş, tarafımdan benim Genel Müdürlüğüm döneminde, herhangi bir çalışma yok. Ancak, şu anda Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun özellikle koruma kurullarıyla ilgili bir başka çalışması sürüyor, bunu arz etmek istiyorum.

Yurt dışındaki çalışmalarımız Dışişleri Bakanlığımızla ortak. Ayrıca, bizim kültür ve turizm müşavirliklerimiz vasıtasıyla da bu çalışmalar, yurt dışındaki kaçakçılık olayları hem yurt dışında takip ediliyor hem Ankara'daki merkez teşkilatımızda takip edilmekte.

Bu, Amerika'daki Kilia idolüyle ilgili yargı süreci devam ediyor. Onun için ben şu anda bunu fazla açıklamaya yetkili değilim. Yargı sürüyor. Mahkemede durdurduk satışını ve 22 santimlik bir Kilia idolü -basına da yansıdı- 14,5 milyon dolara satıldı ama biz Türkiye Cumhuriyeti olarak...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Diğerinden haberiniz yok mu?

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Şimdi, şöyle Sayın Vekilim: Bizim en büyük zorluğumuz yurt dışı olaylarda, çalındığını ispat edecek zorluklarımız var. Yurt dışında karşılaştığımız en büyük problem bizim budur. Zaten bunların hiçbirisi... Biraz önce sayın Vakıflar teşkilatımızdan hanımefendi anlattılar, envanterde olanlara yurt dışında müzayedelerde müdahil olmak çok kolay ve bizim kendi müzelerimizden olan, envanterimizden çıkmış olanlara müdahil olmak çok kolay çünkü onun bütün bilgi, belge, dokümanlarının hepsi bizde var. Ancak, takdir edersiniz, çok uzun yıllar önce çıkmış, otuz, kırk, elli, belki yüz yıl önce çıkmış olan bir şeyin ispat mükellefiyeti bize düşüyor. UNESCO sözleşmesi geriye doğru da işlemiyor, 1970'den geriye doğru da. Siz çalındığını ispat edeceksiniz, size ait olduğunu ispat edeceksiniz. Mesela Herakles Lahdi 1960 yılında Türkiye'den kaçırılmış. Bununla ilgili yakalandı ve yapılan kimyasal analizlerde Perge'ye gelindi, Perge'de toprak numuneleri, orada eşi olduğunu söylediğimiz, aynı dönem yapıldığını, ikizi olduğunu söylediğimiz diğer Herakles heykelinden numune alındı; bunlar incelendi, şahitler, o gün bu işe aracılık eden Türk hayattaydı, hatta sonradan cezaevine girdi, o da ifade verdi ve biz bu şekilde ispat edebildik. Bizim en büyük zorluğumuz, bize ait olduğunu ispat zorluğu.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Yalçın Bey.

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Peki, ben de teşekkür ederim.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bir cümle bir şey söyleyeceğim.

Bakın, görmeyen arkadaşların mutlaka görmesini tavsiye ederim, çok yakın, burada, Kaman'da Japonların kurduğu bir müze var. İki tane höyük kazdılar, iki höyükle bir müze kurdular ve Anadolu Araştırmaları Enstitüsü kurdular, bir de enstitü kurdular ve yan tarafına da -bir ülke kendi kültürünü ancak bu kadar güzel teşhir edebilir- Anadolu'nun bozkırının ortasına bir Japon bahçesi kurdular. Çok keyifle seyredilecek, hem Japon bahçesi hem Arkeoloji Enstitüsü hem müze. İki taneyle kurdular bunu. Anadolu'da, Yalçın Bey, yaklaşık kaç tane höyük var?

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Sayın Müsteşarım, on binlerce höyük var.

BAŞKAN – Yani, bakın, iki tanesiyle kuruldu bu. Türkiye'nin zenginliğini göstermek açısından, bu kadar zengin bir portföyle karşı karşıyayız...

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Sadece Manisa'daki "Bintepeler" adını verdiğimiz höyükte belki bine yakın höyük var.

BAŞKAN – Onun için, yani elimizin altındaki potansiyel bu. İnşallah, buna Komisyon olarak katkıda bulunacağız.

Ben bürokrat arkadaşlarıma tekrar teşekkür ediyorum. Bu süreç içinde...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Bir şey vardı, onu bir sorsam. Yurt dışındaki -daha önce, yani kayıtlılardan kaçırılan değil- daha önceden kaçırılan, müzelerde sergilenen eserlerimizle ilgili bir envanterimiz var mı? Yani şu müzede şunlarımız var, şu müzede şunlarımız var; elimizde böyle bir envanterimiz var mı?

BAŞKAN – Ben ellerinde böyle bir envanterin olduğunu düşünüyorum, bu envanteri de bize sunsunlar ayrıca.

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Şimdi, bizde tespit edilen -bilmiyorum sunumda yansıttık mı onları- 55 dosyamız zaten bunları kapsıyor.

BAŞKAN – Hayır, hayır, bunu demiyoruz.

Yalçın Bey, sizin başvuruda bulunduğunuz değil, başvuruda bulunmadığımız ama yabancı ülkelerde, yurt dışındaki müzelerde bize ait nelerimiz var? Bununla ilgili elinizin altında bir envanter vardır.

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRÜ YALÇIN KURT – Yayınımız var Sayın Müsteşarım, sunarız.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ederim.

Onu da bize sunun.

Ben bürokrat arkadaşlara çok teşekkür ediyorum. Biz bu bilgiler ışığında arkadaşlarımızla bir değerlendirme yapacağız. Bürokrat arkadaşlarımız ayrılabilirler, size zaman zaman başvuracağız bu Komisyon süresi boyunca.

Tekrar çok teşekkür ediyoruz hepinize.

III. - ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.-Komisyonun çalışma programına, davet edilecek kişilerin tespitine ilişkin görüşmeler

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Sayın Başkanım, aslında Komisyondan talepleri varsa onu da yazılı alalım ilgili kurumlardan.

BAŞKAN – Onlarla zaten temas hâlinde olacağız.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Yazılı da yani "Şu şu konularda sorunlarımız var, şu şekilde çözülmeli." gibi bilgileri alabilirsek...

BAŞKAN – Onlardan muhakkak isteyeceğiz, yazılı olarak da isteyeceğiz bunları.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Tamam.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, ayağınıza sağlık.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii, saat beşe geliyor, Komisyonu aşağı yukarı düşündüğümüz gibi gerçekleştirdik.

Müsaade ederseniz şöyle bir şey yapalım: Arkadaşlar, buraya, kendileri açısından, mesela önümüzdeki toplantıda dinlenmesini düşündükleri uzmanlar varsa, uzman isimlerini bildirsınler bize, bir de resmî görüşün ötesinde, hassaten gazeteci, bu işlere alaka gösteren, koleksiyoner gibi, vereceğiniz isimler varsa, onları dinleyelim.

İkinci olarak, bu Komisyonunda görevlendirilmesini düşündüğünüz, yazımda, değerlendirmede uygun göreceğiniz isimler varsa, kamu kurumlarında çalışan, burada, üç aylık, işte, bu süre içinde değerlendireceğimiz uzman arkadaşlar varsa, bunları belirleyelim. Önümüzdeki toplantıdan sonra uygun görürseniz bu Komisyon raporunun bir sinopsisini ortaya çıkaralım öncelikli. Yani hangi konuları ele alacağız, bunun bir nevi içindikilerini çıkaralım, buna bağlı olarak iş bölümü yapalım ve iş bölümünden sonra da yavaş yavaş işin inşasına yönelik bir çalışma oluşturalım, bir takvim belirleyelim. Eğer birtakım ziyaretlerimiz olacaksa, bu ziyaretlerin bir takvimini ortaya çıkaralım ve buna bağlı olarak bir eylem planı ortaya çıkaralım ve böylece çalışmalarımız yürüsün.

Uygun mudur?

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Başkanım, son derece doğru tespitler yaptınız ama bizim ilk gün de söylediğimiz gibi, yani bu çalışma gruplarını ikiye ayırmak lazım.

BAŞKAN – Yüzde yüz katılıyorum size.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Yani bir kültür varlıklarının korunmasına yönelik, bir de kültür varlıklarının kaçakçılığının araştırılmasına yönelik.

BAŞKAN – Yani öncelikle yurt dışına kaçakçılık...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Bunu bitirelim, çok uzun sürmez...

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Hayır, iki ayrı grup...

BAŞKAN – Ve bana müsaade ederseniz, özellikle Bakanlığın kültür varlıklarının korunmasına yönelik kısmında, işin teorisinden çok işin pratiğiyle ilgili birtakım uygulamalar.

Ben, sizi teyiden bir şey söyleyeyim, hakikaten bu konular konuşulmalıdır.

Türkiye’de sadece sarayları alalım mesela, sarayların bir kısmı Kültür Bakanlığının elinde, Topkapı Sarayı Kültür Bakanlığının elinde mesela, bir kısmı Meclisin elinde. Yani bana göre de niye Meclisin elinde? Niye Milli Saraylar diye bir birim var?

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Birisi öyle yapmış, öyle kalmış herhâlde.

BAŞKAN – Bir kısmı Cumhurbaşkanlığının elinde.

Dolayısıyla, bence de bunların bir birimde toplanması lazım.

Kültür Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğünün özellikle restorasyon konusunda daha sıkı bir iş birliği içinde olması lazım.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Yönetmelikleri bile farklı.

BAŞKAN – Bunları somut bilgiler olarak tartışalım ve yazalım. Yani işin teorisine girmekten çok, işin pratiğiyle ilgili, Bakanlığın reorganizasyonu ile ilgili, kültürel hayatın, kültürel eserlerin derlenip toparlanmasıyla ilgili görüşlerimizi, uzmanlardan gelecek bilgileri bir çerçevede değerlendirelim ama burada bir takvime bağlı olduğumuzu da unutmayalım arkadaşlar.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Başkanım, anladığım kadarıyla Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı Kaçakçılık Dairesinin çağırılması gerekir.

BAŞKAN – Tamam, çağırılım.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Çünkü onlar takip ediyor.

Diğer taraftan, Gümrük Bakanlığını, gümrüklerden kaçırılmasıyla ilgili bir dinlememiz lazım, bunlar nasıl götürülüyor gümrüklerden, çünkü bildiğimiz kadarıyla gümrüklerde bu konunun uzmanları da yeterli değil, yani ne gittiğinin dahi farkında değil.

BAŞKAN – Hayır, dinleyelim, onlar da kanaatlerini söylesinler.

Ali Bey mesela geçen hafta Dışişleri Bakanlığını önerdi, çok da faydalı oldu Dışişleri Bakanlığı.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Evet.

Başka buna benzer bu konuyla ilgili, yani resmî birimler olarak söylüyorum ama sizin de dediğiniz gibi, diğer, bu konuların uzmanlarının hepsini de dinleme yollarını seçelim.

Evet, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Gümrükten ve emniyetten...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – KOM, Kaçakçılıkla Organize.

BAŞKAN – Oradan kültür varlıkları kaçakçılığıyla ilgili uzman. Varsa, varmış 4 kişi, aldım haberini.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Şimdi, bir tane uzman arkadaşın burada bulunmasında fayda var; her seferinde, tekrar, “Soralım, işte gelsin, cevap.” falan diyeceğimize, en azından, belki arkadaşın bilgisi olur, bizi aydınlatır. Yani bir tane uzmanın bu toplantılarda bulunmasında fayda var diyorum.

BAŞKAN – Tabii, hayhay.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Bir de ben hep üzerinde duruyorum, bu envanter meselesi. Şimdi, bu çalışma... Benim anladığım kadarıyla “Yayınlarımız var.” dedi. Yani benim bildiğim elimizde bir envanter yok yurt dışındaki eserlerle ilgili. Yani elli sene, yetmiş sene önce kaçırılmış, bilmem. Yani hangi müzede neyiz var, bununla ilgili... Zaten bu çalışmamızın buna da zemin teşkil etmesi...

BAŞKAN – Elbette.

Neyin üzerinde yürütüyoruz onu bir görelim.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Amaç da şu zaten, siyasi irade olarak gidip, orada bizim nelerimiz var, onları öğrenmek, en azından çalışacak arkadaşların önünü açmak açısından...

BAŞKAN – Tamam.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Benim anladığım kadarıyla, arkadaşların söyledikleri de, bakın, siyaseten bunların dosya olarak bir takibini yapmamışız. Yani bundan sonrası için, demek ki doğru böyle bir çalışmayı yaptıktan sonra, siyasi irade de bunun takibini ve talebini yapar diye düşünüyorum.

Çağırmamız uygun olacak diye bahsettiğimiz de, daha önceden bahsetmiştim, Özgen Acar Bey’le ben konuştum, gelmek istemiyor, tabii, kendisinin tercihi öyle.

BAŞKAN – Bu Yaşar Yılmaz Bey...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Yaşar Bey “gelebilirim” dedi. Onunla konuştuk, onu çağırabiliriz uygun bir tarihte, onunla da konuşuruz.

BAŞKAN – Tamam, gelecek toplantıya çağırılım.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Gelecek toplantıyı ne zaman yapacağız?

BAŞKAN – Yani arkadaşlar, mesela önümüzdeki hafta bir toplantı daha yapalım.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Yapalım, tamam.

BAŞKAN – Önümüzdeki hafta, aynı gün, bu saatte yapalım olur mu?

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Perşembe mi?

BAŞKAN – Perşembe, evet.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Önümüzdeki hafta bir program var diye bugüne almıştık.

BAŞKAN – Benim önümüzdeki hafta Meclis Başkanımızla birlikte bir yurt dışı seyahatim var, çarşamba akşamüzeri geliyorum, perşembe yapalım, aynı saatte.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Başkanım, bu konuda bir sivil toplum örgütü yöneticisini de çağıralım. Mesela ÇEKÜL Vakfı var, onun Genel Başkanını çağıralım.

BAŞKAN – Metin Hocayı çağıralım, hiçbir mahzuru yok ama ÇEKÜL Vakfının Türkiye'nin kültürel birikimi konusunda iyi bir birikimi vardır da bu yurt dışı konusunda bir birikimi var mıdır, emin değilim.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Yani en azından birisini görevlendirir kendisi gelmese de, yani bunları da dinlemek lazım.

BAŞKAN – Yani soralım, müsaade ederseniz ben konuşayım Metin Hocayla.

GÜRSEL EROL (Tunceli) – Korumaya yönelik, kültür varlıklarını korumaya yönelik.

BAŞKAN – İkinci kısma yönelik, doğru söylüyorsunuz.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – UNESCO Türkiye Millî Komisyonu temsilcisini dinlemeye gerek var mı? Kültür Varlıklarının Korunması Sözleşmesi'ne riayet eden ülkelerden, yurt dışından ülkeye getirilmesi sürecinde UNESCO bir rol üstlenmiş mi?

BAŞKAN – Tamam, çağıralım.

Bu görevi size verelim, Öcal Beyle de konuşuralım. Onların da haberi olsun.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Yani UNESCO öyle bakmıyorsa da çok yurt dışı seyahatleri var, bu açıdan da baksınlar bu meseleye.

BAŞKAN – Siz Öcal Beyle konuşur musunuz? Kendisi veya uygun göreceği bir arkadaşı... Siz konuşun, ön görüşmeyi yapın, ben resmî yazı yazarım.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Siz yazın resmî yazınızı Hocam.

BAŞKAN – Peki, tamam.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – O devlete uysun. Ben dersem “Şu gün uygun değilim, bugün uygun değilim.”

BAŞKAN – Peki, ben söylerim.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Siz daha devletsiniz. Ben bir noktada...

BAŞKAN – İkimizin de ortak arkadaşıdır da onun için.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Hocamın öğrencisi sayılır, arkadaşı sayılır.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Siz hoca...

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Evet, rahlei tedrisat, direkt olmasa da...

BAŞKAN – Meslektaş olarak.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Sayın Başkan, bu millî eğitimin ilköğretim yaşındaki çocuklara müze gezisi için... Sordunuz, “var” dediniz, ben anlamadım. Gittiler mi, gitmediler mi, bu konuda sizin bilginiz var mı acaba?

BAŞKAN – Şimdi, benim müsteşarlığım zamanında bunu ben zorladım ama üzüler belirtelim ki şimdi gitmiyorlar gibi bir bilgin yok, gidiyorlar mı, ondan da emin değilim, devlet bu manadaki süreklilikleri maalesef bir alışkanlık hâline getirmiyor ama şu vakiydir, öğrenciler müzeye gitmek isterlerse müzeler ücretsizdir öğrencilere.

ZÜLFİKAR İNÖNÜ TÜMER (Adana) – Yani bunun bir ders olarak düşünülüp, mutlaka, bu konuda...

BAŞKAN – Arkadaşlar, bakın, ben ne kadar ehemmiyetli olduğunu söyledim ama bunu bir derse dönüştürmenin çok yanında değilim çünkü biz her şeyi derse dönüştürmek istiyoruz, amaç hasıl olmuyor. Yani bunu bir sosyal sorumluluk gibi... Ama millî eğitime bir tavsiye olarak, bu Komisyonun bir tavsiyesi olarak yazarız.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Evet, müdürlüklere bildirilmeli, müdürlükler de gereğini yapar.

DURMUŞ ALİ SARIKAYA (İstanbul) – Başkanım, müzelerin birçoğunda siz de görüyorsunuzdur, bunları çocuklar için eğlence hâline getiriyorlar, mesela götürüyorlar bir heykelin önüne, o gün resmini çiziyorlar, oturuyorlar yerlere...

BAŞKAN – Aynen öyledir.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Yurt dışına gittiğinizde müzelere bakın, hep öğrenci dolu her taraf, geliyorlar.

BAŞKAN – Adana’da çok içimi sızlatan bir şey var, yani yapamadık bir şey. Sonra Ömer Bey Bakan oldu, Ömer Bey’den bir şey bekledim ama gene bir şey olmadı. Bu Koza’nın...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Anavarza...

BAŞKAN – Ya, o Anavarza iki tane Efes büyüklüğünde bir yer ve kimse bilmiyor Türkiye’de.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Kalesinin dışında var mı bir şey?

BAŞKAN – Üzerinde köy var, bir köy yerleştirmişiz.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Gündemde bu konu, konuşuyoruz ama bu arada Efes’te de bir kanalla marina gibi bir şey yapılacak, yatların bağlı olacağı.

BAŞKAN – Neyse, her yer, o kadar, Efes kadar gündeme gelsin de ben razıyım yani öyle ufak tefek şeylere...

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Şimdi, buradaki sıkıntı şu... Ben inşaatçıyım. Şimdi, burada bu marinayı yaparken burada bir sürü kazık çakılacak. Burası zor ayakta duran bir bölge, yani tarihî olarak, bir sürü şey var; o kazıklar çakılırken çok dikkat etmeleri lazım, çünkü her kazık korkunç sarsıntı yapar. Burası riskli bir bölge.

Ayrıca, uçak havaalanı, bu da titreşim yapıyor bunlar, onlar zor ayakta duran şeyler, temenni ederiz, bununla ilgili bir tedbir...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Efes’e mi yapılıyor havaalanı?

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Evet, havaalanı ve kanal...

Küçük uçaklar için yeni bir havaalanı...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Var galiba.

SERDAL KUYUCUOĞLU (Mersin) – Daha büyütecekler onu, bayağı havaalanı yapıyorlar.

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlar, o zaman perşembe günü bu saatte yapıyoruz, bu size arz etmeye çalıştığım gündem çerçevesi içinde yapıyoruz, varsa önereceğiniz arkadaşlar...

Haftaya Gümrük Bakanlığını, KOM'u ve Yaşar Bey'i çağırıyoruz.

UNESCO'yu çağıracağız.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – UNESCO'nunkini farklı saate almak lazım.

BAŞKAN – Bunlar buradaki kadar uzun olmaz, yani daha kısa... Ben mesela buradaki arkadaşlara söyledim, "Sunumlarınız on beş dakika olacak." dedim ama biz işte, on beş dakikada çözemiyoruz bu işi. Çok uzatmadılar, bence iyi oldu.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 17.01

